

Motion

1983/84:91

Ulf Adelson m. fl.

Vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m. m. (prop. 1983/84:40)

1. Motionens huvudsakliga innehåll.

Sveriges problem under det senaste decenniet är endast delvis en följd av den svaga internationella utvecklingen. Till betydande del måste orsakerna till vår ekonomis svårigheter sökas i den interna utvecklingen. Våra balansbrister, dvs. underskotten i den offentliga sektorn och bytesbalansen, inflationen och den ökande arbetslösheten är alla i stor utsträckning direkta konsekvenser av den offentliga sektorns expansion. Höjda skatter och bidrag har brutit ned de ekonomiska drivkrafterna för enskilda människor och företag. Utbyggnaden av den offentliga sektorn har lett till en lönestruktur som missgynnar en expansion i det privata näringslivet. Subventioner och stödinsatser till näringslivet har låst fast produktionsresurser i byggsektorn, krisföretagen etc. På väsentliga områden har dessutom marknadsekomin begränsats och snärjts in genom ett växande antal regleringar och byråkrati som också sammanhänger med den offentliga sektorns expansion.

Det snabbt växande budgetunderskottet har framtvingat en internationellt sett hög räntenivå. Därmed hålls investeringarna och näringslivets tillväxt tillbaka. Budgetunderskottet spär också på olika sätt på inflationen.

Den offentliga sektorn är mycket större i Sverige än i något annat land. Den socialdemokratiska utvecklingsmodellen har inneburit att i första hand utgifterna och inkomsterna i ekonomin har "socialiserats" (se tabell I s. 11). En utgiftsandel på 70 % av BNP och en inkomstandel på över 61 % saknar motsvarighet i något annat västligt industriland.

Utvecklingen med krympande industrisektor och ökad offentlig sektor kan inte få fortsätta. Inom några år riskerar vi då att komma i ett hopplöst läge där underskotten och obalanserna blir omöjliga att hantera. I en sådan situation tvingas vi till drastiska nedskärningar av både de offentliga utgifterna och den privata konsumtionen. Välfärdssamhället hotas då i sina grundvalar och en dramatisk ökning av arbetslösheten blir oundviklig.

Vid nuvarande räntenivå och dollarkurs växer statsskuldräntorna till uppemot 70 miljarder kronor nästa budgetår. För två år sedan uppgick de till endast 28 miljarder kronor. På tre år växer således statsskuldräntorna från 17 % av statsinkomsterna till över 30 %. För ett år sedan förutsade vi (partimotion 1982/83:2107) att om tio år skulle statsskuldräntorna vara lika stora som statsinkomsterna. Eftersom regeringen ingenting gjort och ingenting gör at statsskuldens ökning är det nu bara nio år kvar till den statsfinansiella bankrutten och samhällsekonomins totala sammanbrott.

Under regeringens första år vid makten har skillnaderna blivit allt större mellan den politik socialdemokraterna gick till val på och den som kommit att föras i regeringsställning. Löften om sänkt arbetslöshet, värdesäkrade pensioner, fart på bostadsbyggandet etc. har brutits när de ställts mot den krassa ekonomiska verkligheten.

Den inledda konjunkturuppgången kommer i lika liten utsträckning som uppgången 1979/80 att kunna bryta den trendmässiga nedgången i vår ekonomi. Så länge de offentliga utgifterna, skattetrycket, budgetunderskottet, regleringarna m. m. fortsätter att öka kommer en konjunkturuppgång bara att leda till en tillfällig förbättring av Sveriges ekonomiska läge. Behovet av strukturråverkande insatser växer hela tiden oavsett den konjunkturrella utvecklingen. Kraftiga nedskärningar i de offentliga utgifterna är i själva verket nödvändiga för att konjunkturuppgången inte skall brytas alltför tidigt. För att skapa utrymme för ökade investeringar måste staten skära ned sina kreditanspråk, annars pressas räntan upp och den industriella expansionen uteblir. Konjunkturförbättringen har med andra ord ökat kraven på en sanering av statsfinanserna.

Grundfelet i regeringens ekonomisk-politiska strategi är att de strukturella bristerna i vår ekonomi negligeras. Med hjälp av en låg löne- och prisstegringstakt skall vi enligt regeringen häva oss ur den ekonomiska krisen. Låga löner och prisstegringar är visserligen nödvändiga men långt ifrån tillräckliga. Därutöver krävs för det första en mycket kraftig bantning av de offentliga utgifterna och en neddragning av budgetunderskottet.

För det andra krävs en sänkning av skattetrycket så att drivkrafterna bakom arbete, investeringar, sparande och risktagande stimuleras.

För det tredje krävs ordentliga systemförändringar som syftar till en omstrukturering av den offentliga sektorn. En ökad privatisering, konkurrens, avgiftsfinansiering och avreglering är nödvändig för att tillväxttakten i vår ekonomi varaktigt skall återställas.

Ingenting i regeringens politik tyder på att den klarar att ta itu med problemen i den offentliga sektorn. De av regeringen föreslagna besparingarna är t. o. m. mindre än vad statsskulden ökar med varje månad. I stället för skattesänkningar föreslår regeringen rader av skattehöjningar och nya skatter. Det sänkta inflationsskyddet innebär att marginalskatteomläggningen urholkas ännu snabbare av inflationen. Regeringen ändrar t. o. m. direkt i skatteskalen. Allt detta kommer att minska stimulansen att arbeta och investera.

Trots det kraftigt ökade skattetrycket klarar inte regeringen att hålla budgetunderskottet för nästa budgetår kvar på den redan alltför höga nivån. Den av regeringen föreslagna politiken går rakt emot den som Sverige behöver för att lösa de strukturella balansbristerna. Därmed raseras också förutsättningarna för att uppnå målen sänkt arbetslöshet och låg inflation.

Regeringen saknar en trovärdig politik för att bekämpa inflationen, trots att den prioriterar just denna sak. Antiinflationpolitiken består endast av

mycket begränsade förslag till utgiftsnedskärningar samt ett inflationstak på 4 % för en liten del av de utgifter som påverkas av inflationen. Den centrala delen av antiinflationpolitiken tycks vara att regeringen "hoppas" på låga avtalsmässiga löneökningar. Mot bakgrund av att LO:s lönekrav innebär en lönekostnadsökning för 1984 på ca 10 % framstår regeringens förhoppningar som ogrundade. Dessa "insatser" räcker inte. Budgetunderskottet dras inte ned, i praktiken görs ingenting åt marknadens bristande flexibilitet och den föreslagna avindexeringen av vissa utgifter är otillräcklig för att bryta de rådande inflationsförväntningarna.

Moderata samlingspartiet förordar en mycket stram ekonomisk politik för att få ned inflationstakten. En neddragning av de offentliga utgifterna och budgetunderskottet har en avgörande betydelse för våra möjligheter att nedbringa prisstegringarna. Att dra ned budgetunderskottet genom utgiftsnedskärningar är nödvändigt också för att tillväxtmöjligheterna och sysselsättningen i det privata näringslivet skall kunna förbättras. Vi förordar dessutom lägre skatter som ett sätt att bekämpa inflationen och stimulera sysselsättningen.

För att komma till rätta med inflationsdrivande och arbetslöshetsskapande lönehöjningar förordar vi en politik som innebär att arbetsmarknadens parter tar ansvar för sysselsättningen. Regeringen kan inte ta ansvar för någonting som den inte själv kan kontrollera. Den fria förhandlingsrätten är en frihet under ansvar.

I år har regeringen hittills genomfört skattehöjningar för nästan 13 miljarder kronor (se tabell 3). Det motsvarar skattehöjningar på i genomsnitt 3 500 kr. per hushåll. Moderata samlingspartiet har avvisat nästan samtliga dessa skattehöjningar och föreslagit att de rivs upp från det kommande årsskiftet.

Oförmågan att spara har lett till att regeringen nu föreslår skattehöjningar för 1984 på ytterligare ca 11 miljarder kronor (se tabell 4). Vi avvisar alla dessa nya förslag till skattehöjningar utom höjningen av vin-, sprit- och tobaksskatten.

Nästan alla de skattehöjningar som regeringen genomfört och ämnar genomföra kommer att innebära en minskad stimulans att arbeta, investera och spara. Det privata näringslivets tillväxtkraft försvagas ytterligare. Moderata samlingspartiet förordar en skattepolitik som går i motsatt riktning. Vi har föreslagit att marginalsattesänkningen görs varaktig genom återinförandet av en fullständig indexreglering och att avdragsbegränsningen och den tvåprocentiga löneskatten slopas fr. o. m. 1984. Våra samtliga skatteförslag innebär jämfört med regeringens förslag en skattesänkning för budgetåret 1984/85 med ca 11–12 miljarder kronor.

För innevarande budgetår räknar regeringen med att budgetunderskottet skall ligga på ungefär oförändrad nominell nivå. Detta innebär inte att budgetbehandlingen skulle ha varit särskilt bra eller att regeringens "ätstrammingspaket" skulle orsaka någon typ av trendbrott. Den trendmassi-

ga försämringen av budgetunderskottet har inte upphört. Att det kassamässiga underskottet tycks ha slutat att stiga beror på två faktorer. För det första har regeringen pressat upp underskottet 1982/83 genom en rad exceptionella utgiftsökningar som knappast torde återkomma. Regeringens våldsamma ökning av industrisubventionerna till framför allt statliga företag har gjort att man nu fått andrum vad det gäller behovet av industristöd. Engångsutgifterna på utgiftssidan 1982/83 innebar att budgetunderskottet hamnade nära 10 miljarder kronor över den förväntade trendmässiga försämringen (se diagram 10).

Den andra viktiga förklaringen är att budgetunderskottet under innevarande budgetår reduceras med mellan 5 och 6 miljarder kronor till följd av en rad åtgärder av uppördsteknisk natur på inkomstsidan i budgeten. Dessa tillfälliga inkomstökningar innebär att den trendmässiga försämringen av budgetunderskottet döljs.

Regeringens förslag till utgiftsnedskärningar för 1984/85 uppgår till ca 5 miljarder kronor. Drygt hälften av förslagen har en långsiktig effekt och resten är av tillfällig natur.

Samtidigt med förslagen till besparingar föreslår regeringen ökade AMS-utgifter och nya utgifter inom det s. k. ROT-programmet. Nettobesparingarna uppgår därför endast till ca 3,5 miljarder kronor.

Regeringens oförmåga att bryta den offentliga utgiftsexpansionen – trots att viljan tycks finnas inom delar av regeringen – är den allvarligaste bristen i den ekonomiska politik som nu föreslås. Regeringen har tidigare missat tre tåg. Varken i oktoberpropositionen från i fjol, budgetpropositionen från i januari eller kompletteringspropositionen från i våras fanns det några besparingsförslag. Tvärtom har 33 miljarder kronor i statliga utgiftsökningar genomförts. De relativt obetydliga besparingar regeringen nu föreslår innebär att den missar även det fjärde tåget. Denna tempoförlust som i praktiken uppgår till två tredjedelar av regeringens mandatperiod kan mycket väl visa sig vara ödesdiger för våra möjligheter att få bukt med den annalkande statsfinansiella krisen. Det är troligt att underskottet för 1984/85 nu riskerar att flyttas upp på en ännu högre nivå, vilket gör att det kommande, nödvändiga saneringsarbetet med statsfinanserna kommer att ta längre tid och bli mycket svårare än om regeringen hade haft kraft att nu lägga om kursen.

Moderata samlingspartiet föreslog i våras besparingar på 20,6 miljarder kronor och skattesänkningar på ca 7 miljarder kronor. Vårt budgetunderskott för 1983/84 låg med andra ord 13,5 miljarder kronor under regeringens som nu beräknas till ca 88 miljarder kronor.

Vi godtar huvuddelen av regeringens förslag till utgiftsnedskärningar. Inom alla huvudtitlar utom försvarsdepartementet har vi – som framgår av våra tidigare motioner – varit beredda att gå mycket längre vad gäller utgiftsnedskärningar. Av våra tidigare föreslagna besparingar på 20,6 miljarder kronor "använder" regeringen nu knappt 2 miljarder kronor. I de

få fall vi inte accepterat regeringens besparingsförslag har vi föreslagit alternativa utgiftsneddragningar.

Vi ämnar i januari återkomma med de av våra tidigare besparingsförslag som regeringen inte nu accepterar. Dessutom kommer vi då att lägga ytterligare besparingsyrkanden på ca 7-8 miljarder kronor för budgetåret 1984/85. Ca hälften av dessa besparingar kommer att innebära en neddragning av statsbidragen till kommunerna. Våra totala förslag till utgifts- och skärningar för 1984/85 kommer därmed tillsammans med våra förslag till skattesänkningar att innebära en neddragning av budgetunderskottet med ca 15 miljarder kronor jämfört med det budgetunderskott som regeringen kommer att presentera, förutsatt att regeringen inte föreslår ytterligare åtgärder på utgifts- och inkomstsidan i januaripropositionen.

För att lösa den djupa strukturkris som Sverige befinner sig i räcker det inte med nedskärningar i de offentliga utgifterna. Den offentliga sektorn måste dessutom struktureras om. Systemförändringar måste vidtas i syfte att förändra och finna nya verksamhetsformer för stora delar av den service som i dag ges via den offentliga sektorn. Det är nödvändigt att stimulera alternativ till den offentliga servicen och till de kollektiva skyddsneten. De systemförändringar som vi förespråkar – privatisering och konkurrens, ökad avgiftsfinansiering, avreglering och avbyråkratisering etc. – är inte bara nödvändiga för att lösa vår ekonomiska kris de är också nödvändiga för att fullt ut kunna tillvarata de många möjligheter som framtiden kommer att innebära. I en starkt marknadsekonomi finns en inneboende vilja och förmåga till förändring. Det är i en sådan ekonomi som de enskilda individernas krav på, och de enskilda företagens förmåga till, förändring säkrast och snabbast ger resultat som kommer hela samhället till godo.

2. Den internationella utvecklingen

Den internationella ekonomiska utvecklingen är på väg upp ur bottenläget från förra vintern, men bilden är fortfarande ganska splittrad. I USA går utvecklingen bättre än väntat. Tillväxttakten de senaste kvartalen har legat på 8-9% på årsbasis. Detta trots mycket höga realräntor (7-8%) och sjunkande internationell konkurrenskraft genom den höga dollarkursen. Återhämtningen håller nu på att sprida sig genom hela den amerikanska ekonomin. Ökningen av den privata konsumtionen är den viktigaste faktorn i uppgången. Tillväxttakten är än så länge minst lika hög som i tidigare konjunkturuppgångar. Årets genomsnittliga BNP-ökning väntas bli närmare 4%.

I USA är f.n. finanspolitiken expansiv. Budgetunderskottet har ökat snabbt som en följd av att försvarsutgifterna har ökat samtidigt som skattelättnader genomförts. Penningpolitiken, som 1980-1982 var mycket restriktiv, svänger i år om i expansiv riktning. Detta har bidragit till att de extremt höga nominella räntenivåerna har fallit under året.

Den höga tillväxttakten i USA har medfört att arbetslösheten sjunkit från knappt 10,8 till 8,8 %.

Uppgången i Västeuropa är och förefaller bli betydligt svagare. OECD tror på en BNP-ökning med 0,5 % i år. Storbritannien väntas stå för den snabbaste uppgången. Orderingång, industriproduktion och privatkonsumtion håller på att återhämtas. BNP-tillväxten beräknas bli drygt 2,5 % i år. I Tyskland har den privata konsumtionen stigit något. Tillväxten förväntas dock bli endast drygt 1 %. För Frankrikes del förutspås en viss tillbakagång. Frankrike har fått betala och får fortsätta att betala ett högt pris för regeringen Middelhavets första år, då en kraftig expansiv politik ledde till ökad inflation och ökat bytesbalansunderskott. Nu tvingas Frankrike föra en mycket restriktiv ekonomisk politik med låg tillväxt och hög arbetslöshet som ofrånkomliga konsekvenser.

Det är värt att notera att de två länder som tydligast slagit in på en marknadsekonomisk linje, USA och England, är de länder som förväntas få den bästa tillväxten i år, medan det land som fört en traditionellt socialdemokratisk politik, Frankrike, förväntas få en negativ tillväxt.

Någon egentlig expansionskraft förefaller ännu inte finnas i Västeuropa. Konjunkturrapporterna förutspår låga tillväxttal även för nästa år. Flera västeuropeiska länder tvingas föra en mycket restriktiv ekonomisk politik. Förutom Frankrike gäller detta även Belgien, Holland, Italien och Danmark.

Att tillväxten i Västeuropa ser ut att bli svag har stor betydelse för våra exportmöjligheter. Ca 70 % av vår varuexport avsätts i Västeuropa. Endast 8-9 % av exporten går till USA. Den svaga utvecklingen i Västeuropa har med andra ord mycket större betydelse för våra tillväxtmöjligheter än den goda konjunkturutvecklingen i USA.

Det stora internationella glädjeämnet är den låga inflationstakten. Prisstegringen i omvärlden är lägre än den varit på 15 år. Genomsnittet för alla OECD-länder ligger på mellan 4 och 5 %. Länder som USA, Västtyskland, i Holland, Schweiz och Japan ligger alla under 3 % i inflation. Den låga inflationstakten i omvärlden har starkt bidragit till att den svenska prisstegringen nu ser ut att bli något mindre än den som väntades i varas. Inflationen i Sverige stannar troligen på runt 9 % i år. Det innebär att vi hamnar näst högst i inflationstabellen. Bland de västliga industriländerna kommer endast Italien att ha en högre inflationstakt.

Det finns fortfarande en del riskmoment som gör att styrkan och stabiliteten i konjunkturuppgången är något osäker. Räntorna i USA kan åter börja stiga som en följd av budgetunderskottets utveckling. Det växande antalet u-länder och östländer med betalningsbalansproblem bidrar till en svag utveckling av världshandeln. Den tilltagande protektionismen i många länder kan också fördröja en uppgång.

Eftersom en varaktig låg inflationstakt är en förutsättning för att komma till rätta med de strukturella bristerna i västvärldens ekonomier kommer

kampen mot inflationen sannolikt även i fortsättningen att ges högsta prioritet i de stora industriländerna. Det finns ingen anledning att räkna med en stabil tillväxt i världsekonomin så länge inflationen inte bemästras även på lång sikt. Av samma orsak finns ej heller någon orsak att räkna med en förstärkt underskottspolitik för att öka tillväxten. Allt fler industriländer har insett att underskotten måste saneras för att säkerställa en varaktigt stabil uppgång.

3. Några centrala strukturproblem i svensk ekonomi

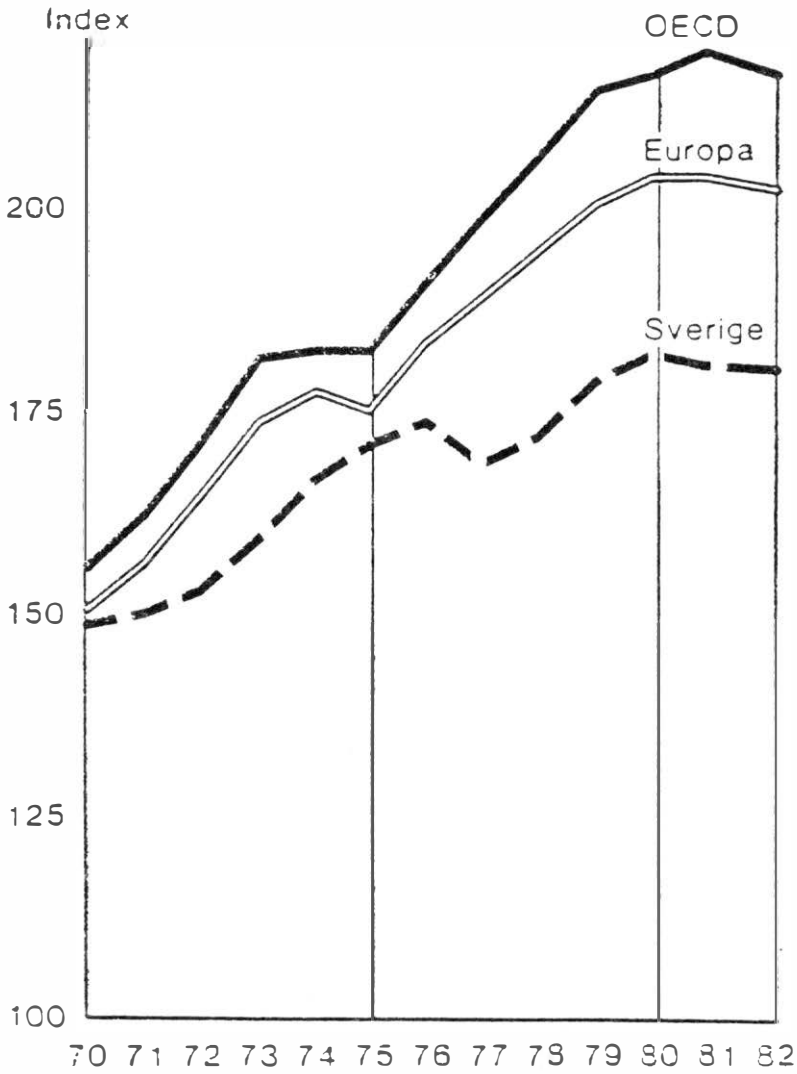
Sveriges problem under de senaste tio åren är delvis en följd av den svaga internationella utvecklingen. De kraftiga oljeprishöjningarna och andra störningar i världsekonomin bidrog till en nedgång i den ekonomiska tillväxten i OECD-länderna. Våra problem kan emellertid inte enbart förklaras av den internationella utvecklingen. I en rad avseenden har utvecklingen i Sverige varit sämre än i omvärlden.

Sverige har haft en mycket svagare tillväxt i ekonomin än övriga OECD-länder (se diagram 1).

Den dåliga utvecklingen i Sverige är ännu tydligare när det gäller industriproduktionen (se diagram 2). Även om regeringens relativt optimistiska prognos för 1983 skulle infrias, innebär det bara att vi är tillbaka på i stort sett 1973 års nivå. Under samma tid har industriproduktionen i OECD stigit med nästan 20 %. Vi har med andra ord mycket lång väg kvar, innan vi återtagit det som förlorats under det senaste decenniet.

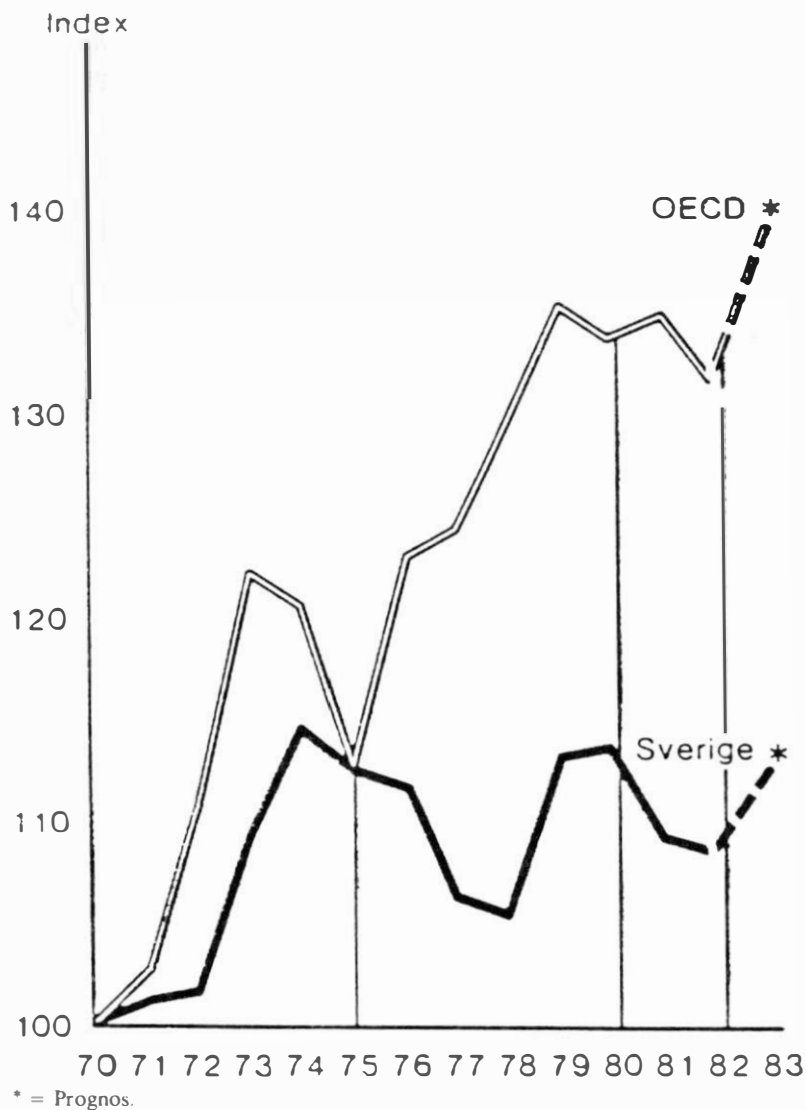
Till betydande del måste orsakerna till den svenska ekonomins svårigheter sökas i den interna utvecklingen. Våra balansbrister, dvs. underskotten i den offentliga sektorn och bytesbalansen, inflationen och den trendmässigt ökande arbetslösheten, är alla i stor utsträckning direkta konsekvenser av den offentliga sektorns expansion. Höjda skatter och bidrag har brutit ned de ekonomiska drivkrafterna för enskilda människor och företag. Utbyggnaden av den offentliga sektorn har lett till en lönestruktur som missgynnat en expansion i det privata näringslivet. Subventioner och stödinsatser till näringslivet har låst fast produktionsresurser i byggsektorn, krisföretagen etc. På väsentliga områden har dessutom marknadsekonomin begränsats och snärjts in genom ett växande antal regleringar och byråkrati som också sammanhänger med den offentliga sektorns expansion.

Diagram 1. Bruttonationalproduktens utveckling i Sverige, OECD och europeiska OECD 1970-1982
Index 1961 = 100

Källa: OECD.

Diagram 2. Industriproduktionens utveckling i Sverige och OECD 1970-1983
Index 1970 = 100

Det snabbt växande budgetunderskottet har framtvingat en internationellt sett hög räntenivå. Därmed hålls investeringarna och näringslivets tillväxtförmåga tillbaka. Budgetunderskottet spär också på olika sätt på inflationen.

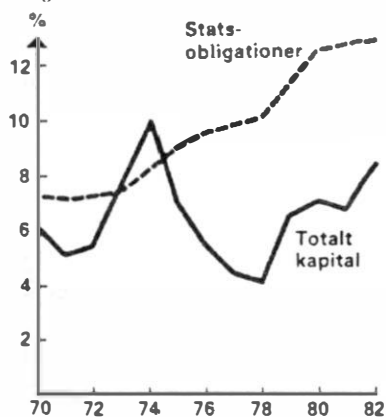
Ett resultat av devalveringarna 1981 och 1982 är den relativt kraftiga lönsamhetsförbättringen 1982 och 1983. Räntabiliteten på totalt kapital i

industrin uppgick i föl till ca 8,5 %. I år kommer räntabilitetssiffrorna att stiga ytterligare, vilket innebär att vi rent av kan komma upp till 1974 års nivå.

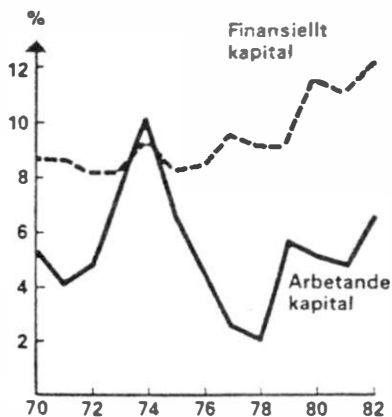
Industriinvesteringarna är samtidigt låga och de beräknas i år fortsätta att falla. Investeringskvoten beräknas i år uppgå till endast ca 12 % (se diagram 8).

Att investeringarna inte förväntas öka i takt med lönsamhetsförbättringen beror dels på det låga kapacitetsutnyttjandet i industrin, dels på den höga räntenivån som bl. a. orsakas av det växande budgetunderskottet.

Diagram 3

Räntabilitetsutveckling på totalt kapital inom tillverkningsindustrin samt avkastningen på statsobligationer, 1970-1982. Källa: SCB.

Räntabilitetsutvecklingen på finansiellt resp. arbetande kapital inom tillverkningsindustrin, 1970-1982. Källa: SCB.

Som framgår av diagram 3 uppstod det under 1970-talet ett stort gap mellan avkastningen på finansiellt kapital och avkastningen på arbetande kapital. Avkastningen på totalt kapital var 1982 8,5 %, medan avkastningen på det arbetande kapitalet endast var ca 6,6 %. Av diagrammet framgår att avkastningen på det arbetande kapitalet fortfarande ligger långt under den avkastning som industriföretagen hade 1973 och 1974.

Förra året svarade den finansiella verksamheten för ca hälften av industrins resultat att jämföra med ca en fjärdedel i början av 1970-talet.

Det är mot denna bakgrund inte så förvånande att företagets investeringar i realkapital blir låga. För att en investeringsuppgång skall ske krävs en avkastning på det arbetande kapitalet som ligger en bit över avkastningen på finansiella placeringar (i huvudsak riskfria placeringar i obligationer).

Även om en ytterligare förbättring av avkastningen på det arbetande kapitalet sker under 1983, kommer ett betydande avkastningsgap att kvarstå gentemot finansiella placeringar. Avkastningen på de nyligen införda

riksobligationerna (13,5–13,7 %) innebär dessutom att de finansiella placeringarnas attraktivitet har ökat.

För att få till stånd en industriell expansion och ökad industrisysselsättning är det nödvändigt med en ökad lönsamhet. Detta är emellertid inte tillräckligt. Dessutom krävs sänkt avkastning på finansiell verksamhet. En förutsättning för detta är en kraftig neddragning av de offentliga utgifterna och budgetunderskottet. Endast om statens kreditanspråk minskar, kan räntenivån i Sverige sänkas.

Den offentliga sektorn är mycket större i Sverige än i något annat land, vilket mått som än används. Det finns tre vedertagna mått på den offentliga sektorns storlek: de offentliga utgifternas andel av BNP, de offentliga inkomsternas andel av BNP och den offentliga produktionens andel av BNP. Den socialdemokratiska utvecklingsmodellen har inneburit att i första hand utgifts- och inkomstsidan i ekonomin har "socialiserats" (se tabell 1). En utgiftsandel på 70 % av BNP och en inkomstandel på över 60 % saknar motsvarighet i något annat västligt industriland.

De offentliga transfereringarna har på drygt 30 år stigit från 5 % av BNP till hela 36 %. Motsvarande andel i övriga västländer är endast hälften så stor. Ändå är välfärden i t. ex. Västtyskland och Schweiz jämförbar med i Sverige. En skillnad mellan dessa länder och Sverige är att vi i mycket stor utsträckning ersatt det privata skyddsnätet med ett kollektivt.

Tabell 1. Den offentliga sektorns storlek i Sverige

	Procent av BNP	
	1950	1983
1. <i>Utgiftsandel</i>	25	70
Därav:		
offentlig kons. och inv.	20	34
transfereringar	5	36
2. <i>Inkomstandel</i>	25	61
Därav:		
skatteinkomster	22	51
3. <i>Produktionsandel</i>	15	25–28
4. <i>Sysselsättningsandel</i>	8	32

Statens och kommunernas utgifter för sjukvård, utbildning, försvar etc. uppgår i dag till 34 % av BNP. Genomsnittet i OECD ligger på runt 20 %.

Även inkomsterna är i Sverige starkt "socialiserade" för en marknadsekonomi. 1950 gick 25 % av landets samlade inkomster till den offentliga sektorn. I dag har andelen ökat till 61 % att jämföra med genomsnittet i OECD-länderna på 36 %.

Utvecklingen inom den offentliga sektorn i Sverige är internationellt sett unik. I mitten av 1960-talet tillhörde Sverige en grupp länder med en då relativt stor offentlig utgiftsandel (36–38 %). För hela OECD har sedan 1965

den offentliga utgiftsandelens ökat med ca 9 procentenheter. För Sveriges del är ökningen över 30 procentenheter.

En tredje möjlighet att mäta den offentliga sektorns storlek är att mäta dess andel av den totala produktionen. Den produktion som sker i offentlig regi svarar i dag för mellan 25 och 28 % av BNP. Kommunaliseringen och förstatligandet av produktionen har sedan 1950 skett i en något långsammare takt än tidigare redovisade förändringar. Även om nivån ligger högt vid en internationell jämförelse är den inte lika anmärkningsvärd som för ekonomins utgifts- och inkomstsida.

Ett fjärde mått på den offentliga sektorns storlek är andelen sysselsatta. År 1950 arbetade ca 8 % av antalet sysselsatta i den offentliga sektorn. I dag är det hela 32 %. Av drygt 4,2 miljoner sysselsatta arbetar nästan 1,4 miljoner i stat och kommun. Antalet offentligt anställda ökade enbart under 1970-talet med 500 000 personer. Under samma period ökade det totala antalet sysselsatta med endast 350 000 personer och antalet industrisysselsatta minskade med över 70 000.

Det finns många orsaker bakom den redovisade utvecklingen. En viktig förklaring är förmodligen långt drivna ambitioner att jämna ut människornas disponibla inkomster. Att fungerande privata skyddsnet m. m. ersatts med kollektiva har bidragit till utgiftsexpansionen. En tredje mer grundläggande förklaring är att det politiska systemet tillsammans med tilltron till den socialdemokratiska utvecklingsmodellen medfört en stor benägenhet att använda bidrag, subventioner och skatter för att lösa mer eller mindre verkliga problem och svårigheter. Det pris vi har fått betala är en nedgång i det privata näringslivets tillväxtförmåga. Människorna och företagens drivkrafter att spara, investera, arbeta och ta risker har försvagats. Detta har bidragit till att den svenska ekonomin successivt förlorat den flexibilitet och anpassningsförmåga som den hade under 1950- och 1960-talen.

Att den offentliga utgiftsexpansionen och det offentliga budgetunderskottet intimt sammanhänger framgår av diagram 4. Ju större ökning av de offentliga utgifterna som skett i ett land, desto större har det offentliga underskottet blivit. Som framgår av diagrammet är Sverige ett av de länder som haft den sämsta utvecklingen vad gäller offentliga utgifter och budgetunderskott.

Mot bakgrund av den offentliga sektorns kraftiga expansion i Sverige är det inte så märkligt att det gått särskilt illa för vårt land jämfört med andra västländer. De offentliga utgifterna och skattetrycket har ökat snabbast i Sverige. De offentliga ingreppen, regleringarna, subventionerna m. m. har varit mer omfattande hos oss.

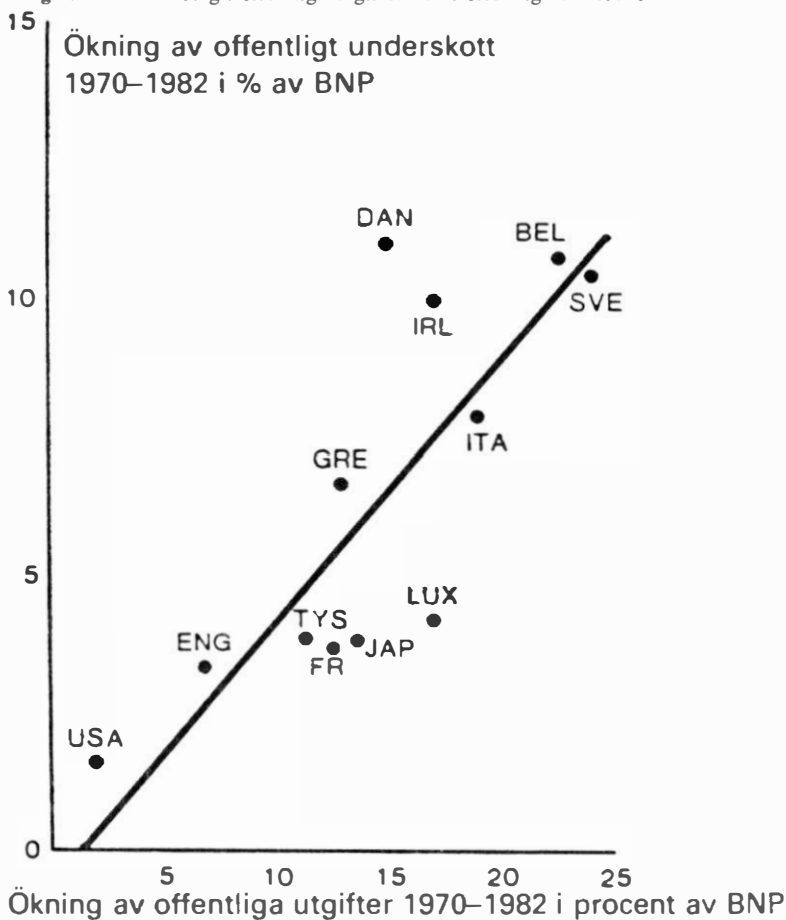
En växande del av de offentliga utgifterna utgörs av subventioner. Diagram 5 visar hur subventionsgraden växte under 1970-talet. De samlade subventionerna uppgår i dag till över 10 % av BNP. Subventionerna minskar effektiviteten i ekonomin. Avsikten med subventionerna är i allmänhet att bibehålla en produktionskapacitet som under normala marknadsförhållan-

den skulle ha slagits ut. Den bibehållna aktiviteten inom en subventionerad sektor sker på bekostnad av verksamheten i övriga sektorer.

Utvecklingen mot ökad offentlig sektor och krympande industrisektor kan inte få fortsätta. Inom några år riskerar vi då att komma i ett hopplöst läge, där underskotten och obalanserna blir omöjliga att hantera. I en sådan situation tvingas vi till drastiska nedskärningar av både de offentliga utgifterna och den privata konsumtionen. Välfärdssamhället hotas då i sina grundvalar, och en dramatisk ökning av arbetslösheten blir oundviklig.

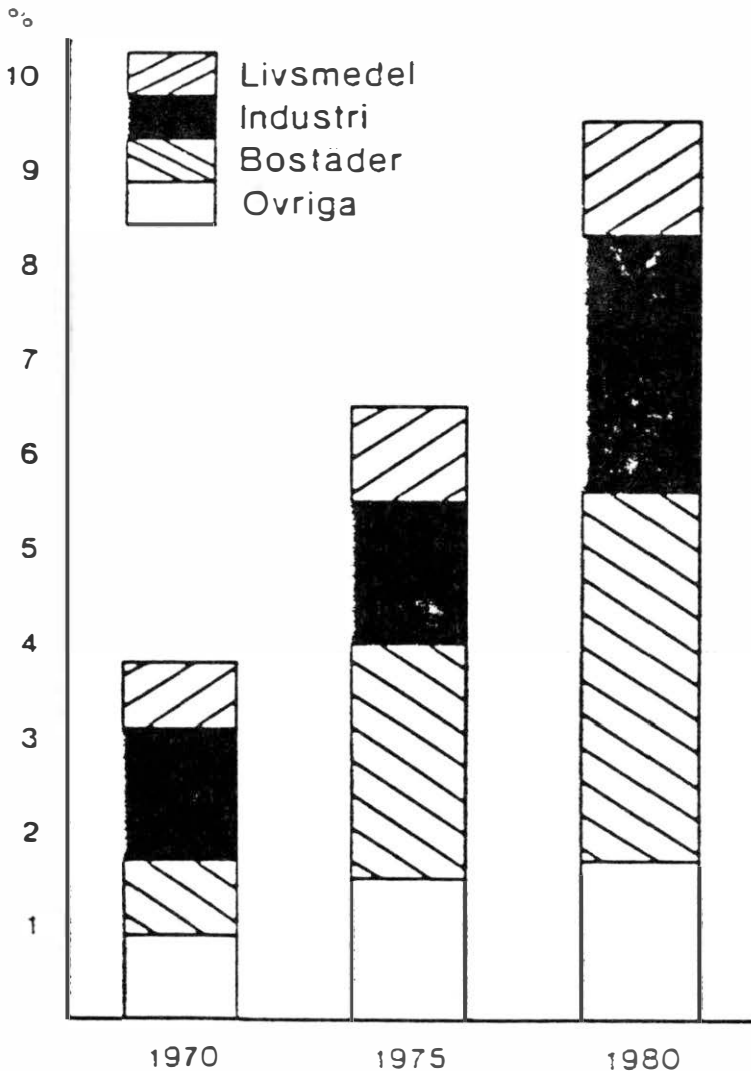
Vid nuvarande räntenivåer och dollarkurs växer statskuldräntorna till uppemot 70 miljarder kronor nästa budgetår. För två år sedan uppgick de till endast 28 miljarder kronor. På tre år växer således statskuldräntorna från 17% av statsinkomsterna till över 30%. För ett år sedan förutsade moderata samlingspartiet (partimotion 1982/83:2107) att om tio år skulle statskuldräntorna vara lika stora som statsinkomsterna. Eftersom regeringen ingenting gjort och ingenting gör åt statsskuldens ökning, är det nu bara nio år kvar till den statsfinansiella bankrutten och samhällsekonomins totala sammanbrott.

Diagram 4. Förändring i offentliga utgifter och i offentliga underskott

Källa: OECD, EG samt Konjunkturlaget.

Diagram 5. Subventioner från offentlig sektor i procent av BNP

Källa: Långtidsutredningen.

4. Den ekonomiska utvecklingen och politiken under regeringens första år

Under regeringens första år vid makten har skillnaderna blivit allt större mellan den politik socialdemokraterna gick till val på och den som kommit att föras i regeringsställning. Löften om sänkt arbetslöshet, värdesäkrade pensioner, fart på bostadsbyggandet etc. har brutits när de ställts mot den krassa ekonomiska verkligheten. Klyftan har successivt vuxit mellan social-

demokraternas utfästelser under valrörelsen och den politik som är möjlig att föra i ett land med stora strukturella problem till följd av en alltför stark expansion av den offentliga sektorn.

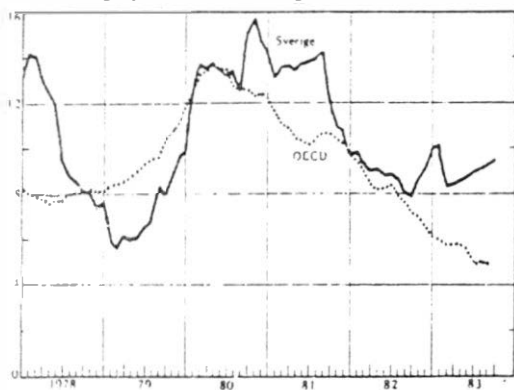
Regeringens ekonomiska politik under det gångna året har präglats av stor handlingskraft när det gäller att genom ökade offentliga utgifter och skattehöjningar försämbra förutsättningarna för en effektivare produktion i företagen. Handlingsförmågan har däremot i det närmaste varit total när det gäller att åstadkomma de strukturella förändringar i vårt land som är nödvändiga för att säkra en positiv ekonomisk utveckling.

Regeringen har både i kompletteringspropositionen och i den nu aktuella propositionen visat att den är medveten om en del av svårigheternas verkliga orsaker. Insikten är sålunda stor vad gäller budgetunderskottets negativa effekter på sysselsättningen och inflationen. Det välkända sambandet mellan löneökningar och arbetslöshet erkänns också öppet. Regeringen säger nu t. o. m. – tvärtemot vad man hävdade så sent som för ett år sedan – att det behövs utgiftsnedskärningar. Trots denna växande förståelse för problemens verkliga orsaker och behovet av att göra någonting åt svårigheterna har socialdemokraterna ännu så länge saknat styrka att bryta med den politik som varit deras egen sedan lång tid tillbaka. Eftersom Sveriges strukturkris huvudsakligen beror på den socialdemokratiska modellen med stor och snabbt växande offentlig sektor har regeringen av ideologiska skäl svårt att lägga om kursen. Regeringen har börjat komma till insikt om att den snabbt växande offentliga sektorn har medfört att tillväxtförmågan i det privata näringslivet försämrats. Men steget från insikt och förståelse till handling tycks vara alltför stort för socialdemokraterna, som under alla åren i opposition konsekvent hävdade att något behov av utgiftsnedskärningar inte förelåg.

Den hittills förda politiken har inneburit att både inflationen och arbetslösheten har ökat under året. För ett år sedan – före devalveringen – var inflationstakten i Sverige ca 8 % (se diagram 6). Omläggningen av politiken har inneburit att inflationen successivt har stigit till i september 9,5 % i årstakt. Under samma period har prisstegringarna inom hela OECD-området fallit från 8 till 5 %. Det är mycket sannolikt att Sverige skulle ha följt med i denna inflationsnedgång, om vi inte devalverat och höjt skatterna. Enligt SPK har devalveringen och skattehöjningarna hittills i år höjt prisnivån med 3 %.

I dag, ett år efter devalveringen, återstår endast ca hälften av den konkurrenskraftsförbättring gentemot våra konkurrentländer som devalveringen gav. De totala lönekostnaderna, inkl. arbetsgivaravgifter, ökar i år med ca 10 % i Sverige. De genomsnittliga lönekostnadsökningarna i OECD blir endast ca hälften så stora. Skall Sverige kunna behålla något av konkurrenskraftsförbättringen, måste våra lönekostnadsökningar ner på samma nivå som i våra konkurrentländer.

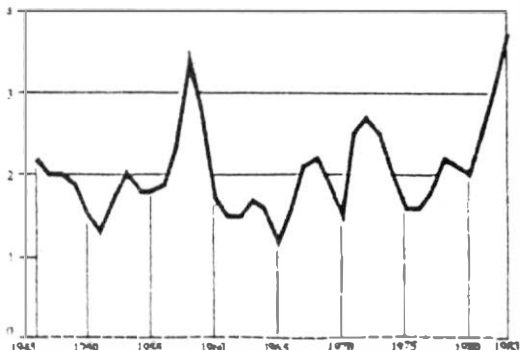
Diagram 6. Konsumentprisindex
Förändring i procent från föregående år

Källa: SHB.

Arbetslösheten är i dag högre än någonsin i modern svensk historia. Den är inte bara högre än den var för ett år sedan, den är t. o. m. högre än någonsin tidigare sedan 1930-talet (se diagram 7). 3,4 % av arbetskraften eller ca 150 000 människor var arbetslösa i september. Sedan januari i år har arbetslösheten stadigt legat mellan 15 000 och 20 000 över nivån från i fjol. I våras trodde regeringen att den öppna arbetslösheten skulle sjunka under loppet av år 1983. Utvecklingen pekar åt motsatt håll. Trots en mycket kraftig ökning av "konstlad" sysselsättning i AMS regi har arbetslösheten fortsatt att öka. Arbetslösheten inkl. de AMS-sysselsatta uppgår f. n. till ca 7 % av arbetskraften. Tvärtemot vad regeringen hävdar har sysselsättningen på den reguljära arbetsmarknaden minskat under det gångna året. I september i år sysselsattes 4 074 000 personer på den reguljära arbetsmarknaden, i september förra året var de 4 088 000. För varje kvartal hittills i år har sysselsättningen legat på en lägre nivå än under 1982.

Diagram 7. Arbetslösheten i procent under efterkrigstiden
Arbetslösa i procent av arbetskraften

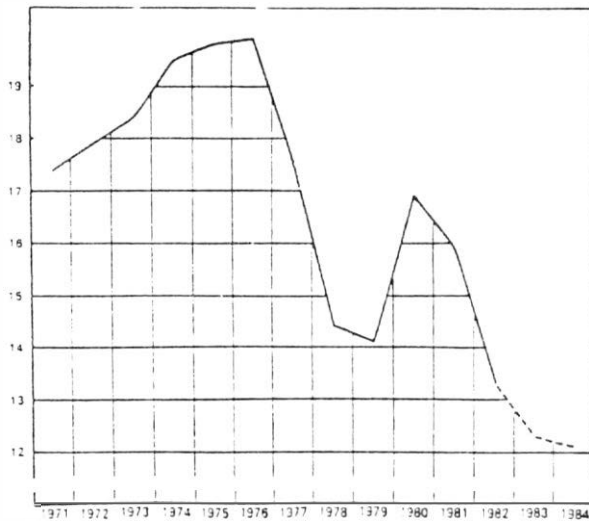
Källa: Arbetskraftsundersökningar (AKU), Arbetsmarknadsstatistik (ANIS).

Det allvarligaste i utvecklingen under det gångna året är emellertid den rekordsnabba ökningen av de offentliga utgifterna, de höjda skatterna och den kraftiga ökningen av budgetunderskottet. Enbart de statliga utgifterna har på ett år ökat med 33 miljarder kronor. Trots massiva skattehöjningar har budgetunderskottet under samma tid ökat med ca 13 miljarder kronor. Den kraftiga expansionen av den offentliga sektorn på utgifts- och inkomstsidan i ekonomin är det allvarligaste missgreppet i regeringens ekonomiska politik. Våra strukturella obalanser har därmed förvärrats och på sikt innebär det att vi byggt in ökad inflation och ökad arbetslöshet i ekonomin.

De offentliga utgifterna växer i år snabbare i Sverige än i något annat västligt industriland. Den offentliga utgiftsandelens har på ett år stigit med 2 procentenheter från 68 till 70 %. Skattetrycket har ökat med ca 1 procentenhet från drygt 50 till över 51 % i BNP.

Industriinvesteringarna kommer i år att minska med minst 5 % i volym. Detta innebär att investeringsvolymen 1983 kommer att bli endast ca 60 % av 1975 års nivå. Industrins investeringskvot faller från drygt 13 % 1982 till i bästa fall drygt 12 % i år (se diagram 8). Detta innebär att vi i år får en lägre investeringskvot än någonsin under 1960- och 1970-talen.

Diagram 8. Industrins investeringskvot 1971–1984
Investeringar/förädlingsvärde. 1980 års priser.

Källa: Konjunkturinstitutet och statistiska centralbyrån.

Bostadsbyggandet sjunker ännu mera dramatiskt (se tabell 2). Det har inte på flera decennier byggts så få bostäder som i år, och bostadsbyggandet förväntas minska ytterligare nästa år. Som en följd av bl. a. skatteomläggningen och avdragsbegränsningen har det privatfinansierade småhusbyggandet nära nog upphört.

Tabell 2. Lägenheter i påbörjade och inflyttningsfärdiga bostadshus 1980-1984

	1980	1981	1982	1983 prognos	1984 prognos
<i>Påbörjade¹</i>					
Flerbostadshus	17 550	17 600	18 500	19 000	17 000
Småhus	32 550	26 750	23 300	19 000	17 000
Totalt	50 100	44 350	41 800	38 000	34 000
<i>Inflyttningsfärdiga²</i>					
Flerbostadshus	15 900	17 600	18 350	20 100	18 750
Småhus	35 550	34 000	26 750	22 000	18 250
Totalt	51 450	51 600	45 100	42 100	37 000

¹ Ett bostadshus anses bli påbörjat den månad då grundbottenbesiktningen ägt rum och/eller de egentliga byggnadsarbetena påbörjats.

² Då minst tre fjärdedelar av lägenheterna i ett bostadshus befinner sig i ett sådant skick att de kan tas i bruk anses huset vara inflyttningsfärdigt.

Anm.: Samtliga siffror är för 1980-1982 avrundade till närmast hela femtiotal.

Källor: Konjunkturinstitutet och statistiska centralbyrån.

Ljuspunkterna i den svenska ekonomin har under det gångna året varit att exporten ökat snabbt och att industriproduktionen börjat vända uppåt. Det är möjligt att bytesbalansunderskottet i år kan reduceras till runt 10 miljarder kronor i stället för tidigare beräknade 18 miljarder kronor. En stor del av denna förbättring är dock en följd av att importen har hållits tillbaka genom sänkta reallöner och extremt låga investeringar. Det strukturella bytesbalansunderskottet är betydligt större än 10 miljarder kronor. För att åstadkomma den nödvändiga kapacitetsökningen i ekonomin skulle Sverige behöva återvända till den investeringskvot som förelåg under 1960-talet. En sådan investeringsuppgång skulle innebära att bytesbalansunderskottet ökar till ca 50 miljarder kronor förutsatt att det offentliga utgiftsoverskottet inte samtidigt dras ned eller att hushållens sparande kraftigt ökar.

Industriproduktionen väntas i år öka med 3-4 %. Produktionsökningen sker emellertid från en mycket låg nivå och den innebär endast att vi nu är tillbaka på ungefär 1973 års nivå.

5. Den svenska ekonomin under 1983 och 1984

Regeringens nuvarande bedömning av den ekonomiska utvecklingen i Sverige 1983 innebär framför allt en kraftig neddragning av den ekonomiska tillväxten. I våras räknade regeringen med en ökning av BNP på 1,8 %. Denna tillväxttakt beräknas nu bli endast 1 %. Som en följd av den svaga tillväxten i ekonomin har utvecklingen på arbetsmarknaden blivit klart sämre än vad regeringen tidigare räknat med.

Den stora ljuspunkten i den svenska ekonomin är som nämnts att exporten

ökat snabbt i år. Varuexporten beräknas stiga med närmare 10 %. En stordel av detta beror på tillfälliga leveranser av fartyg och petroleumprodukter. Fartygsexporten ökar med ca 50 % och exporten av petroleumprodukter stiger med nästan 40 %. Exporten av bearbetade varor exkl. fartyg förutses växa med endast 6 %.

Trots den mycket kraftiga ökningen av exporten och en svagt fallande import beräknas tillväxttakten i den totala ekonomin bli förhållandevis låg. Samtliga övriga nordiska länder beräknas få en större BNP-ökning i år, och den genomsnittliga tillväxten i hela OECD-området beräknas bli mer än dubbelt så hög som den svenska.

Minskningen av näringslivets investeringar ser ut att bli större än vad regeringen kalkylerade med i våras. De beräknas minska med 6,1 % att jämföra med minus 3,6 % i våras. Övriga faktorer som drar ned tillväxten i år är att någon omsvängning i lagerinvesteringarna inte kommer att ske samt att privatkonsumtionen nu beräknas minska mer än vad regeringen tidigare räknat med.

När det gäller utvecklingen under 1984 är det värt att notera att regeringens prognos på flera avgörande punkter skiljer sig från konjunkturinstitutets.

I tabell 3 framgår att regeringen räknar med en tillväxt på 2,8 %. Enligt konjunkturinstitutets bedömning, som är gjord nästan samtidigt, blir tillväxten endast 2,1 %. Trots att regeringen i sin kalkyl räknat med de föreslagna åttstrammingsåtgärderna, vilket konjunkturinstitutet inte gjort, beräknas tillväxten bli högre.

Tabell 3. Försörjningsbalans 1984

Procentuell volymförändring	Regeringen	KI
BNP	2,8	2,1
Import, varor och tjänster	4,5	4,0
Tillgång	3,2	2,5
Bruttoinvesteringar	0,5	- 1,7
Näringslivet	6,0	3,3
därav: industri	8,0	3,6
Statliga myndigheter och affärsverk	- 2,0	- 7,1
Kommuner	- 2,1	- 3,4
Bostäder	- 6,1	- 6,1
Lagerinvestering ¹	1,6	1,6
Privat konsumtion	0,5	1,0
Offentlig konsumtion	0,9	0,5
därav: statlig	- 1,5	- 1,5
kommunal	1,9	1,3
Inhemsk efterfrågan	2,3	
Export, varor och tjänster	5,6	3,8
Användning	3,2	2,5

¹Lageromslag i förhållande till föregående års BNP.

Skillnaden i bedömning beror framför allt på att regeringen räknat med en kraftigare exporttillväxt och en större investeringsuppgång. Som framgår av tabell 2 hoppas regeringen på en exportökning på 5,6% för 1984 trots att världshandeln inte beräknas stiga med mer än drygt 4%. Konjunkturinstitutet räknar med en exportökning på 3,8%.

Regeringen är mer optimistisk även när det gäller investeringsutvecklingen, framför allt gäller detta industriinvesteringarna. Medan konjunkturinstitutet räknar med en investeringsökning på 3,6% tror regeringen på en ökning med hela 8%.

Att regeringen gjort dessa extra påslag på konjunkturinstitutets investerings- och exportprognos innebär att tillväxten nästan fördubblas. Enligt vår bedömning måste regeringens prognos i dessa bägge centrala avseenden betraktas som djärv på gränsen till osannolik.

En annan skillnad mellan dessa bägge officiella prognoser är att konjunkturinstitutet räknar med en högre inflationstakt under 1984, 5% inflation under loppet av 1984 att jämföra med regeringens 4%. Regeringens bedömning baseras på en lönekostnadsökning på totalt 6% medan konjunkturinstitutet har antagit 7% i lönekostnadsökning. Eftersom överhängseffekten från 1983 års avtal är nästan 2% och löneglidningen i bästa fall kan förväntas stanna vid ca 3% återstår i praktiken bara 1% i avtalsmässig löneökning i regeringens kalkyl. Eftersom lönekostnadsökningarna i de stora industriländerna beräknas ligga på mellan 4 och 5% nästa år ligger regeringens löneantagande över den nivå som krävs för att inte en ytterligare försämring av vår internationella konkurrenskraft skall ske.

Mot bakgrund av att de av LO nyligen presenterade lönekraven innebär en kostnadsökning för 1984 med ca 10% framstår regeringens löneantagande som mycket optimistiskt. Skulle LO:s lönekrav realiseras äts en stor del av den kvarvarande "devalveringsvinsten" upp redan nästa år.

Större löneökningar i Sverige än i omvärlden ökar behovet av nedskärningar i de offentliga utgifterna. Förutom att utgiftsnedskärningar behövs för att skapa utrymme för en expansion i näringslivet är de också motiverade som instrument för att hålla tillbaka den inhemska efterfrågeökningen nästa år. Stora löneökningar innebär ökad konsumtionsefterfrågan och därmed ökad risk för snabbare inflation och försämrad bytesbalans.

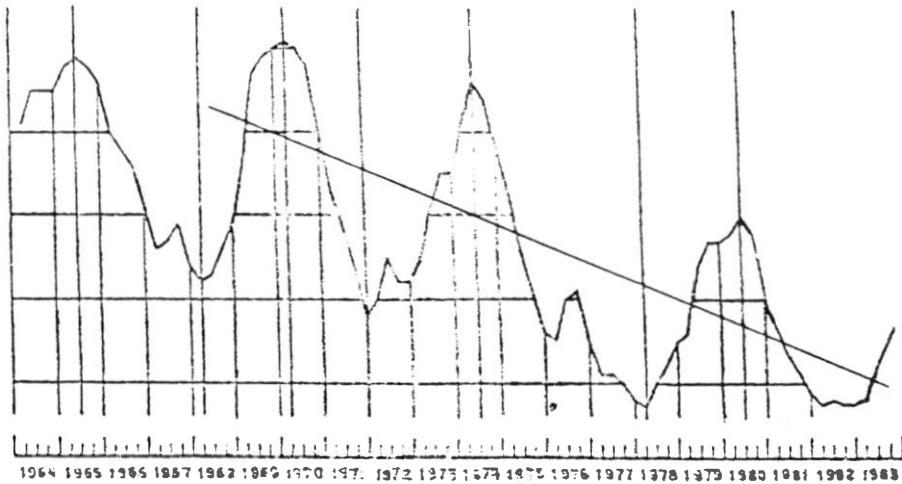
6. Konjunkturuppgången löser inte några strukturella problem

Den uppgång som skett i den internationella konjunkturen har resulterat i positiva effekter på den svenska utrikeshandeln och därmed på den svenska konjunkturen. En konjunkturuppgång löser dock inte på något sätt de djupgående strukturella problemen i den svenska ekonomin. Så länge de offentliga utgifterna, skattetrycket, budgetunderskottet, regleringarna m. m. fortsätter att öka kommer en konjunkturuppgång bara att leda till en tillfällig förbättring av Sveriges ekonomiska läge. Behovet av strukturpåver-

kande insatser växer hela tiden oavsett den konjunkturella utvecklingen.

Den nu inledda konjunkturuppgången kommer i lika liten utsträckning som konjunkturuppgången 1979/80 att kunna bryta den trendmässiga nedgången i vår ekonomi. Utvecklingen i Sverige har alltsedan 1970-talet inneburit att konjunkturbottarna blivit allt djupare och konjunkturtopparna allt lägre med en successivt försämrad arbetsmarknadssituation som resultat (se diagram 9).

Diagram 9. Industrikonjunkturen enligt konjunkturbarometern

Diagrammet illustrerar resursutnyttjandet inom industrin. Kurvan har erhållits genom sammanvägning av uppgifter om fullt kapacitetsutnyttjande och brist på arbetskraft.

Det måste ske en mer genomgripande kursomläggning för att den svenska ekonomin varaktigt skall gynnas av den förbättrade konjunkturen. Annars hotas både konjunkturuppgången och möjligheterna att få ner inflation och arbetslöshet av den växande offentliga sektorn och av det ökade budgetunderskottet.

Det blygsamma besparingsprogram som regeringen nu föreslår är helt otillräckligt. Den trendmässiga ökningen av den offentliga utgiftsandelens och budgetunderskottet kommer att fortsätta. Regeringens "åstrammingspaket" innebär inte bara att den skjuter svårigheterna framför sig. Det ökade skattetrycket förvärrar dessutom de strukturella problemen.

Konjunkturuppgången gör det lättare att vidta åtgärder mot de strukturella balansbristerna. En betydande neddragning av budgetunderskottet är således möjlig utan att den totala efterfrågan kommer på en alltför låg nivå. I själva verket är en neddragning av budgetunderskottet nödvändig för att konjunkturuppgången inte skall brytas alltför tidigt. För att skapa utrymme för ökade investeringar måste staten skära ned sina kreditanspråk, annars

pressas räntan upp och den industriella expansionen uteblir. Konjunkturförbättringen har med andra ord ökat kraven på en sanering av statsfinanserna.

7. Den ekonomiska politiken

7.1 Inledning

Den första fasen av regeringens ekonomisk-politiska strategi bestod av devalveringen för ett år sedan. Förutom devalveringen har i stort sett ingenting hänt som syftar till att förbättra vårt ekonomiska läge. I stället har regeringen beslutat om nya statsutgifter, ökat skattetrycket och försämrat det statsfinansiella läget. På så sätt har en stor del av de positiva effekter som hade kunnat följa av devalveringen redan försvunnit.

Den andra fasen av regeringens ekonomiska politik syftar till att dra ned inflationen till samma nivå som i våra viktigaste konkurrentländer. Om inflationstakten sjunker till 4 % under nästa år skulle den del av devalveringsvinsten som kvarstår kunna bibehållas. För att lyckas med denna andra fas har regeringen bl. a. förutsatt mycket låga avtalsmässiga löneökningar nästa år. Med hjälp av en lägre löne- och prisstegringstakt skall vi enligt regeringen häva oss ur den ekonomiska krisen.

Grundfelet i denna strategi är att de strukturella bristerna i vår ekonomi negligeras. Låga löne- och prisstegringar är visserligen nödvändiga men långt ifrån tillräckliga. Därutöver krävs för det första en mycket kraftig bantning av de offentliga utgifterna och en neddragning av budgetunderskottet.

För det andra krävs en sänkning av skattetrycket så att drivkrafterna bakom arbete, investeringar, sparande och risktagande stimuleras.

För det tredje krävs ordentliga systemförändringar som syftar till en omstrukturering av den offentliga sektorn. En ökad privatisering, konkurrens, avgiftsfinansiering och avreglering är nödvändig för att tillväxttakten i vår ekonomi varaktigt skall återställas.

Ingenting i regeringens politik tyder på att den klarar att ta itu med problemen i den offentliga sektorn. De av regeringen föreslagna besparingarna är t. o. m. mindre än vad statsskulden ökar med varje månad. Dessutom föreslår regeringen rader av skatthöjningar och nya skatter som enbart kommer att minska stimulanserna att arbeta och investera. Trots det kraftigt ökade skattetrycket klarar inte regeringen av att hålla budgetunderskottet för nästa budgetår nere på den redan alltför höga nivån. Den av regeringen föreslagna politiken går rakt emot den som Sverige behöver för att lösa de strukturella balansbristerna. Därmed raseras också förutsättningarna för att uppnå målen sänkt arbetslöshet och låg inflation.

Utvecklingen av export och bytesbalans kommer i år att vara gynnsam men detta är inte på något sätt ett tecken på att de långsiktiga obalanserna i vår ekonomi skulle vara på väg att rättas till. Att utrikeshandeln förbättras är normalt i inledningen av en konjunkturuppgång. Bytesbalansunderskottet

förbättrades lika kraftigt 1978 i den då inleda konjunkturförändringen. Det är med andra ord viktigt att skilja på den förbättring som följer av en helt vanlig konjunkturuppgång från den utveckling som är ett resultat av regeringens ekonomiska politik.

En central utgångspunkt för regeringens strategi sägs vara behovet av stabila förutsättningar för att åstadkomma en långsiktig expansion av produktion, investeringar och sysselsättning. Vidare påpekas mycket riktigt att budgetunderskottet innebär ett hot mot en framgångsrik stabilisering av pris- och kostnadsutvecklingen.

Trots dessa utgångspunkter ändrar regeringen hela tiden förutsättningarna för en stabil expansion genom att rader av skatthöjningar kontinuerligt föreslås. Dessutom har regeringen nu lagt fram ett förslag om löntagarfonder som radikalt kommer att ändra förutsättningarna för produktion, investeringar och sysselsättning. Det växande budgetunderskottet tycks regeringen inte heller ha någon kraft att göra någonting åt. Slutsatsen blir att regeringen inte uppfyller sina egna grundläggande förutsättningar för en framgångsrik ekonomisk-politisk strategi.

7.2 Inflation och arbetslöshet

Moderata samlingspartiet delar regeringens åsikt att en neddragning av inflationstakten är en central uppgift för den ekonomiska politiken. Det går inte på sikt att få ned arbetslösheten om inflationstakten inte först sänks. Detta har moderata samlingspartiet länge hävdat. I valrörelsen sade vi att 1 procentenhet högre lönekostnadsökning i Sverige än i omvärlden skulle leda till 20 000 fler arbetslösa på två tre års sikt. Regeringen hävdar nu att 1 procentenhet högre inflationstakt leder till en sysselsättningsminskning på 15 000–20 000 personer på två år. Det är välkommet att även regeringen anammat den gängse synen på sambandet mellan inflation och arbetslöshet. En sänkning av inflationstakten från ca 9% i år till 4% under 1984 samtidigt som konjunkturen fortsätter att förbättras strider mot all tidigare erfarenhet. För att en så drastisk sänkning av inflationstakten skall vara möjlig måste den ekonomiska politiken snabbt läggas om.

Sverige har f. n. en hemmagjord inflation genom devalveringen, skatthöjningarna och budgetunderskottet. I en uppåtgående konjunktur kan den inflation som orsakas av den offentliga utgiftsexpansionen och budgetunderskottet samt marknadernas bristande flexibilitet förväntas öka.

Den inhemska efterfrågeökningen samt penningmängdens tillväxt bör hållas nere för att inflationstakten skall kunna bemästras.

Den successiva försämring som skett av arbets- och kapitalmarknadernas funktionsförmåga kommer att verka inflationsdrivande i ett förbättrat konjunkturläge. Den otillräckliga lönespridningen, skatte- och bidragssystemet, regleringarna m. m. kommer att leda till "flaskhalsproblem" när kapacitetsutnyttjandet ökar. Regeringen är medveten om detta problem, men det enda man föreslår är ett nyrekryteringsstöd för arbetskraft inom

industrin. Denna åtgärd har i sammanhanget endast kosmetisk karaktär. Vi har fortfarande en otillräcklig lönespridning. Marginalskatteomläggningen urholkas, det redan begränsade inflations skyddet sänks ytterligare och subventionspolitiken fortsätter att låsa fast arbetskraft och kapital i nedåtgående företag. Kapitalets rörlighet har försämrats genom borttagandet av lindringen i dubbelbeskattningen och den tillfälliga utdelningsskatten. Sänkningen av bolagsskatten är inte tillräcklig för att motverka de försämringar som införts.

Regeringen saknar en trovärdig politik för att bekämpa inflationen, trots att den prioriterar just detta område. Antiinflationpolitiken består dels av att man föreslagit alltför begränsade utgiftsnedskärningar samt maximal uppräknig på 4 % för en mindre del av de utgifter som påverkas av inflationen, dels av att man i sina kalkyler för 1984 antagit låga avtalsmässiga löneökningar. Dessa "insatser" räcker inte. Budgetunderskottet dras inte ned, i praktiken görs ingenting åt marknadernas bristande flexibilitet och den föreslagna avindexeringen av vissa utgifter är otillräcklig för att bryta de rådande inflationsförväntningarna. Dessutom fortsätter regeringen att vidta åtgärder på skattesidan som höjer inflationstakten i stället för att sänka den. Skattehöjningarna försämrar också arbets- och kapitalmarknadernas flexibilitet när motsatsen behövs.

Moderata samlingspartiet förordar en mycket stram ekonomisk politik för att få ned inflationstakten. En neddragning av de offentliga utgifterna och budgetunderskottet har en avgörande betydelse för våra möjligheter att nedbringa prisstegringarna. Att dra ned budgetunderskottet genom utgiftsnedskärningar är nödvändigt också för att tillväxtpöjligheterna och sysselsättningen i det privata näringslivet skall kunna förbättras.

Till skillnad mot regeringen förordar vi lägre skatter som ett sätt att bekämpa inflationen och stimulera sysselsättningen. Vi föreslår sänkta löne- och marginalskatter och vi säger nej till nästan alla de skatteskrpningar som regeringen föreslår.

För att komma till rätta med inflationsdrivande och arbetslöshetsskapande lönehöjningar förordar vi en politik som innebär att arbetsmarknadens parter tar ansvar för sysselsättningen. Regeringen kan inte ta ansvar för någonting som den inte själv kan kontrollera. Den fria förhandlingsrätten är en frihet under ansvar.

Vår politik med systemförändringar i den offentliga sektorn leder till ökad konkurrens och effektivitet. På några års sikt bromsar även detta inflationen samt ökar sysselsättningen.

Skillnaden mellan moderaternas och regeringens antiinflationpolitik ligger i att vi är beredda att backa upp inflationsmålet med handfasta åtgärder. På samma sätt är vi beredda att minska och strukturera om den offentliga sektorn samt dra ned budgetunderskottet för att skapa utrymme för en sysselsättningsökning i det privata näringslivet. Regeringens sysselsättningspolitik tycks i stället syfta till att skapa allt flera konstlade

arbetstillfällen i AMS regi. På längre sikt ökar en sådan politik den öppna arbetslösheten.

7.3 Statsskuld- och kreditpolitik

Budgetunderskottet fortsätter att vara det dominerande problemet på den svenska kreditmarknaden. Tidigare finansierades underskottet genom att riksbanken med hjälp av olika regleringar tvingade bankerna, försäkringsbolagen och AP-fonden att köpa statsobligationer med lägre avkastning än marknadsräntan. En effekt av att bankerna i så stor utsträckning tvingades att finansiera budgetunderskottet blev att bankernas soliditet försämrades. De utländska bankerna började anse att de svenska bankerna hade en alltför låg andel eget kapital i förhållande till det totala kapitalet.

Bl. a. dessa problem har gjort det nödvändigt att i större utsträckning än tidigare finansiera underskottet utanför bankerna, dvs. hos företagen och hushållen. Under det gångna året har det inte stött på några problem att finansiera budgetunderskottet i företagssektorn. Företagen har hög likviditet, eftersom vinsterna är goda och investeringsviljan än så länge är låg.

Genom försäljning av statsskuldväxlar har riksgäldskontoret f. n. lånat upp ca 60 miljarder kronor. Huvuddelen av denna lånestock ligger i företagssektorn. De senaste tre fyra månaderna har det emellertid gått trögt att sälja statsskuldväxlar. Anledningen är att riksbanken inte låtit räntan på statsskuldväxlar följa med den inträffade allmänna höjningen av den korta räntan.

För att finansiera det mycket stora budgetunderskott som belöper på det andra halvåret, har riksgäldskontoret nu introducerat en ny typ av obligationer, s. k. riksobligationer. Två riksobligationslån har hittills sålts. Det ena har en löptid på tre och ett halvt år och en effektiv ränta på 13,5 %, det andra har en löptid på fem år och en effektiv ränta på 13,69 %.

Att staten nu tvingas låna efter dessa räntesatser för att finansiera underskottet innebär att privata investeringar trängs undan. Företagens vilja att investera kommer inte att öka i tillräcklig utsträckning när de ser att det lönar sig bättre att köpa statspapper till 13–14 % ränta. Regeringens oförmåga att dra ned de offentliga utgifterna och budgetunderskottet hotar därmed att omintetgöra målet för regeringens ekonomisk-politiska strategi, den industriella expansionen.

Moderata samlingspartiet finner det mycket oroväckande att räntenivån redan i inledningen av konjunkturuppgången tvingas upp på de nivåer som gäller för det senaste riksobligationslånet. När konjunkturuppgången ytterligare stärkts, kapacitetsutnyttjandet förbättras och företagens investeringsvilja därmed ökar kommer statens finansieringsproblem ytterligare att förvärras. Stor risk föreligger då att statens kreditbehov ytterligare pressar upp räntan på statspapper, vilket höjer avkastningskravet på reala investeringar. Därigenom hindras den industriella expansionen.

Eftersom utrymmet för att finansiera budgetunderskottet hos hushållen, försäkringsbolagen och AP-fonden är begränsat återstår inte någon annan möjlighet än att dra ned underskottet om utträngningseffekter skall undvikas. Moderat statsskuldspolitik syftar till att minska och på sikt avveckla budgetunderskottet. En kraftig neddragning av underskottet medför lägre ränta, en bättre fungerande kreditmarknad och möjligheter till varaktig industriell expansion.

Statsskulden var vid föregående årsskifte knappt 400 miljarder kronor. Vid slutet av innevarande år kommer statsskulden att vara nästan 490 miljarder kronor. Enligt långtidsbudgeten kommer skulden att ha vuxit till 900 miljarder kronor budgetåret 1987/88, om ingenting görs för att bryta utgiftsexpansionen. Så sent som 1978 uppgick statsskulden till endast drygt 30 % av landets samlade produktion. I år uppgår statsskulden till över 70 % av bruttonationalprodukten. 1986 eller senast 1987 kommer statsskulden att vara större än hela vår samlade produktion, om inget trendbrott sker.

Förhållandena på kreditmarknaden har närmare analyserats av den kreditpolitiska utredningen som för knappt ett år sedan lade fram sitt betänkande. Utredningen framhåller regleringarnas snedvridande effekter på kreditmarknaden och rekommenderar en övergång till en mer "marknadskonform" kreditpolitik.

Riksbanken har nyligen tagit ett steg i rätt riktning när tillämpningen av likviditetskraven upphävdes.

Enligt vår mening bör kreditpolitiken helt befrias från vissa nu existerande regleringar. Emissionskontroll och särskild placeringsplikt bör avskaffas. Endast i verkliga krisfall och då med hinder mot långvariga regleringar kan vissa ingrepp såsom placeringskrav och utlåningsreglering tillgripas. Den kreditpolitiska styrningen bör främst ske med hjälp av kassakrav.

7.4 Skattepolitiken

Skattepolitiken är av avgörande betydelse för att återvinna balans i vår ekonomi. För regeringen tycks skattepolitiken helt och hållet bestämmas av kortsiktiga fördelningshänsyn. Skatter höjs och nya skatter införs med motiveringen att "bördorna skall bäras av alla". Varken i den nu aktuella propositionen eller i något tidigare dokument har regeringen visat att den har några insikter om skatternas avgörande betydelse för människornas och företagets vilja att arbeta, spara, investera och ta risker.

Det är väl belagt att skattehöjningar är ett mycket trubbigt instrument för att fördela om inkomster mellan hushållen. Skatte- och bidragssystemet skapar i stället incitament hos människorna att ägna sig åt legala och illegala transaktioner, tjänstebyte och svartjobb, vilket gör att inkomstfördelningen blir en annan än den eftersträfvade. Skattehöjningarna ökar dessutom inflationen, och en hög inflation leder i sin tur till en godtycklig omfördelning av inkomster och förmågheter.

Även om regeringen troligtvis är medveten om att det inte går att sluta det strukturella budgetunderskottet med skattehöjningar, har oförmågan att spara lett till att regeringen nu föreslår skattehöjningar 1984 som är av nästan samma storleksordning som 1983. Socialdemokraterna fullföljer således i regeringsställning sin traditionella högskattepolitik sådan den gestaltades under 1960- och 1970-talen.

Hittills i år har regeringen genomfört skattehöjningar på nästan 13 miljarder kronor (se tabell 4). Det motsvarar skattehöjningar på i genomsnitt 3 500 kr. per hushåll.

Tabell 4. Regeringens beslutade skattehöjningar för helåret 1983

	Milj. kr.
Mervärdesskatten höjs från 21,5 till 23,5 %	4 500
Allmän löneavgift införd den 1 januari 1983, 2 %	5 000
Tillfällig höjning av allmänna löneavgiften – andra halvåret 1983, 1 %	1 250
Arbetsmarknadsavgiften höjs med 0,5 %	1 500
Begränsning av rätten till underskottsavdrag	450
Urholkat inflationsskydd	1 500
Energiskattehöjningar	600
Skärpt förmögenhets-, arvs- och gåvoskatt, 0,5 %	300
Vattenkraftsskatt	950
Skatt på videobandspelare	55
Hyreshusavgift	800
Höjda avgifter m. m.	200
Utdelningsskatt	0 ¹
Slopad skattereduktion på aktieutdelningar och sänkt reduktion på skattesparandet	600
Tobaksskatt	250
Marginalskattesänkningar	– 4 000
Skattereduktion för fackföreningsavgifter	– 1 200
Summa	12 755

¹ Får effekt på utdelningar som utbetalas 1984.

Moderata samlingspartiet har avvisat nästan samtliga dessa skattehöjningar. Vi har yrkat på att utdelningsskatten, vattenkraftsskatten, hyreshusavgiften, videoskatten m. m. skall avskaffas. Dessutom har vi föreslagit att skattereduktionen för fackliga avgifter skall avskaffas. Vi har vidare föreslagit att de skattesatser som gällde för förmögenhets-, arvs- och gåvoskatterna 1982 samt den 30-procentiga skattereduktionen för aktieutdelningar skall återinföras 1984.

Vi har föreslagit att marginalskattesänkningen görs varaktig genom återinförandet av en fullständig indexreglering och att avdragsbegränsningen och den 2-procentiga löneskatten slopas fr. o. m. 1984. Den skatteomläggning som nu genomförs innebär att nästan alla får lägre realinkomster efter skatt jämfört med det tidigare systemet. Fjölårets inflation liksom årets

inflation överstiger med bred marginal indexbegränsningen på 5,5 %. När nu regeringen ytterligare försämrar inflationskyddet urholkas marginalsattesänkningen ytterligare. I stället för den av regeringen föreslagna skatteskalen för 1984 har vi föreslagit att den skatteskala som återfinns i partimotion 1982/83:2107 införs.

Vårt förslag innebär en reell marginalsattesänkning som stimulerar till arbete, sparande och investeringar. Den motverkas inte av höjda skatter i övrigt, vilket gör att de positiva effekterna fullt ut kan komma hushållen och näringslivet till godo.

Moderata samlingspartiets samtliga skatteförslag innebär för innevarande budgetår jämfört med regeringens förslag en sattesänkning på ca 7 miljarder kronor. Detta är högt räknat mot bakgrund av att skatteökningar erfarenhetsmässigt inte leder till de skatteinkomster man beräknat.

Vi avser att återkomma i januari med ytterligare förslag på skatteområdet.

Regeringen föreslår nu skattehöjningar för 1984 på sammanlagt ca 11 miljarder kronor (se tabell 5).

Tabell 5. Regeringens aktuella skatteförslag samt tidigare beslutade skattehöjningar för 1984

Tabellen består enbart av skattehöjningar för 1984 som ligger "ovanpå" skattehöjningarna för 1983. Skattehöjningarna för 1983 kan adderas med 1984 års höjningar.

	Milj. kr.
Vin- och spritskatt	200-400 ¹
Tobaksskatt	300
Förmögenhetsskatt	900
Försäljningsskatt på motorfordon	230
Omsättningsskatt på aktier	750 ²
Evig realisationsvinstbeskattning av bostadsrätter	100 ³
Skogsvårdsavgiften höjs med 0,3 %	170
Vinstskatt till löntagarfonderna	1 200 ⁴
Löneskatt på 0,2 % till löntagarfonder	600
Urholkat inflationskydd	3 300 ⁵
Avdragsbegränsningen	450 ⁶
Forskningsavdrag	200
Reavinst på aktier	100-1 000
Båtskatt	100-230 ⁷
Slopat skattesparande	630
Energiskattehöjningar	1 655 ⁸
Utdelningsskatt	2 000 ⁹
Ökning av hyreshusavgift	400 ¹⁰
Investeringsavdraget	1 000 ¹¹
Marginalsattesänkningar	- 2 670
Den tillfälliga höjningen av löneavgiften försvinner	- 1 250
Summa	10 365-11 595

¹ Regeringen har endast räknat med knappt 200 milj. kr. vilket förutsätter ett mycket kraftigt konsumtionsfall.

² Regeringens uppskattning i proposition 1983/84:48 om ändring i beskattning av realisationsvinster på börsaktier.

³ Lågt räknat.

- ⁴ Vinstskatten beräknas brutto inbringa 2 000-2 500 milj. kr. Eftersom den är avdragsgill blir nettoeffekten ca 1 200 milj. kr.
- ⁵ För 1984 blir skattehöjningen 2 600 milj. kr. till följd av att inflationsskyddet av skatteskalen begränsats till 5,5 %. Att inflationsskyddet sänks till 4,1 % innebär en ytterligare skatteskärpning med 700 milj. kr.
- ⁶ Avdragsbegränsningen beräknas leda till skattehöjningar på 1,4 milj. kr. 1985 och genomförs stegvis under tre år.
- ⁷ Den slutgiltiga utformningen är ännu ej klar.
- ⁸ Energiskattehöjningarna som beslöts i våras på el och olja inbringar under 1983 ca 600 milj. kr. och under 1984 2 255 milj. kr. Skattehöjningen uppgår därför till 1 655 milj. kr. 1984.
- ⁹ Utdelningsskatten drabbar 1984 års utdelningar och beräknas inbringa 900 milj. kr. Eftersom skatten inte är avdragsgill ökar bolagsskatten med drygt 1 000 milj. kr. Sammantaget kostar skatten 2 000 milj. kr.
- ¹⁰ Hyreshusavgiften som infördes 1983 skall enligt riksdagsbeslutet öka 1984, vilket inbringar ytterligare 400 milj. kr.
- ¹¹ I våras antog riksdagen ett förslag om att investeringsavdraget skall slopas fr. o. m. april 1984.

Moderata samlingspartiet avvisar alla dessa skattehöjningar utom höjningen av vin-, sprit- och tobaksskatterna.

Moderata samlingspartiet ställer sig negativt till både den föreslagna höjningen av förmögenhetsskatten med 1 procentenhet och till den föreslagna sänkningen av den nedre gränsen för förmögenhetsskatten. Det är en sakligt felaktig föreställning att dessa förändringar av förmögenhetsskatten bara skulle drabba de s. k. rika hushållen. I merparten av fallen är det fråga om vanliga familjer i småhus som får betala runt 100 kr. mer i månaden i extra förmögenhetsskatt. De som drabbas är de som sparar genom att amortera ned lånen på fastigheten. De villaägare som ökat belåningsgraden för att konsumera drabbas inte.

Skatteskärpningen slår dessutom hårdast mot produktivt sparande. Aktiesparandet måste deklarerats till sitt fulla marknadsvärde, medansparande i konst, diamanter, mynt m. m. inte blir utsatt för någon skatteskärpning.

Ett speciellt problem med den föreslagna skärpningen av förmögenhetsskatten är att den drabbar tio tusentals småföretagare, vars förmögenhet återfinns i maskiner och anläggningstillgångar, dvs. i det arbetande kapitalet. En småföretagare med villa och en beskattningsbar bolagsförmögenhet på 1 milj. kr. får en skatteökning på bolagsförmögenheten med 10 000 kr. Vid en marginalsatt på 82 % innebär det att han måste ta ut 55 500 kr. mer i löneökning och betala 19 500 kr. ytterligare i arbetsgivaravgifter för att kunna betala den ökade förmögenhetsskatten. Företaget åsamkas således en ökad kostnad på hela 75 000 kr. som ett resultat av att förmögenhetsskatten stiger med 1 procentenhet. Uppgår bolagsförmögenheten till 2 milj. kr. ökar kostnaden för företaget till hela 188 000 kr. För att klara den högre förmögenhetsskatten kan småföretagare tvingas sälja ut delar av den verksamhet som utgör grunden för inte bara förmögenheten utan också hans egen försörjning.

Om förslaget i propositionen skulle bifallas, får företagen mycket kort tid

på sig att genomföra de åtgärder som behövs för att täcka skatteökningen, som i praktiken får retroaktiv karaktär. Svåra likviditetsproblem kan uppstå i många företag och delar av verksamheten kan behöva avyttras.

Om den skattskyldige har stor nettoförmögenhet men relativt blygsam beskattningsbar inkomst kommer förmögenhetsskatteskärpningen i många fall att leda till att den skattskyldige får betala mer än 100 % av sina inkomster i skatt. Om skatten skulle bli över 85 % av inkomsten, skall statsskatten normalt minskas så att den gränsen inte överskrids. Blir skatten likväl högre, skall även förmögenhetsskatten reduceras. Men förmögenhetsskatten får inte bli lägre än vad den skulle ha varit på halva den skattepliktiga förmögenheten. Den faktiska skatten kan därmed komma att uppgå till i praktiken hur många procent som helst av inkomsten. Denna "pomperipossa-effekt" är enligt moderata samlingspartiet helt oacceptabel även om den endast skulle drabba en enda människa.

Vi är kritiska mot den kontinuerliga skärpningen av beskattningen på aktiesparande. Tidigare har regeringen tagit bort den 30-procentiga skattereduktionen på utdelningsinkomster, varvid den tidigare dubbelbeskattningen av aktieutdelning återinförts. Skattereduktionen på skattefondssparandet har sänkts med 10 procentenheter och en 20-procentig skatt på 1984 års utdelningsinkomster har införts. Nu föreslår regeringen en omsättningsskatt på aktier, skärpt reabeskattning av aktievinster och att skattefondssparandet helt upphör. Denna förföljelse av aktiespararna – som också fullt ut drabbats av förmögenhetsskatteskärpningen – kommer på sikt att leda till ett minskat intresse för riskvilligt sparande i aktier till förmån för sparande i mindre samhällsnyttiga sparformer. Målet måste i stället vara att underlätta riskvilligt sparande i aktier genom avskaffad dubbelbeskattning, enklare regler för reavinstbeskattning och lägre förmögenhetsskatter för produktivt sparande.

Vidare godtar vi inte vare sig den föreslagna höjningen av försäljningsskatten på motorfordon eller förslaget om att skogsvårdsavgiften skall höjas med 0,3 %. Vi vidhåller vårt tidigare krav om att skogsvårdsavgiften bör vara 0,3 % av skogsbruksvärdet.

Vi tar avstånd från de socialiseringsskatter som föreslagits i proposition 1983/84:50. Enbart de skatteskärpningar som har föreslagits i denna proposition kommer att dränera företagen på uppemot 2 miljarder kronor i riskvilligt kapital fr. o. m. 1984.

Vi säger också nej till förslaget om att företagens möjligheter att göra forskningsavdrag skall slopas. I stället föreslår vi att det skattebortfall som forskningsavdraget leder till uppvägs genom att de statliga anslagen till styrelsen för teknisk utveckling och utvecklingsfonderna skärs ned med motsvarande summa.

Vi anser att generella fiskala stimulansmedel av typ FoU-avdraget skall användas för att stimulera forskning och utveckling i företagen framför selektiva stöd via STU, industrifonden och utvecklingsfonderna.

Förutom i länder där fiskala instrument tidigare prövats, som Västtyskland

och Japan, inför nu även Finland efter noggrann prövning ett avdragssystem byggt på den svenska modellen.

Moderata samlingspartiet avvisar också bestämt den fastighetsskatt på 1,4 % av taxeringsvärdena som regeringen har för avsikt att införa fr. o. m. 1985.

En varaktig förbättring av den svenska ekonomins utvecklingskraft kan inte åstadkommas utan att de reella marginalskatterna sänks. En sådan sänkning måste då vara ett led i en sänkning av det totala skattetrycket. Kombinerat med en fortsatt urholkning av inflationsskyddet och höjda löne- och energiskatter leder skatteomläggningen i stället till ett skärpt skattetryck och till återigen stigande marginalskatter. De tidigare beslutade marginalskattesänkningarna för 1984 är dubbelfinansierade. Energiskattehöjningarna inbringar ca 2,3 miljarder kronor under 1984. Energi- och oljeskatten höjdes redan i år med motiveringen att konstlad sysselsättning i AMS regi skulle finansieras.

Därtill kommer att det tidigare beslutade inflationsskyddet på 5,5 % leder till en skatteskärpning på 2,6 milj. kr. under 1984 (se tabell 5). Denna kraftiga skatteskärpning har tydligen regeringen inte ansett tillräckligt stor. Den föreslår därför att inflationsskyddet ytterligare skall försämrats till endast 4,1 %. Skatteskärpningen blir därmed ytterligare 700 milj. kr. Utöver detta föreslås även ändringar i skatteskalen över 131 400 kr. i beskattningsbar inkomst, vilket inbringar 130 milj. kr. Därmed finansieras 1984 års inkomstskattesänkning mer än två gånger. Moderata samlingspartiets samtliga skatteförslag innebär jämfört med regeringens förslag lägre skatter om 11–12 miljarder kronor för budgetåret 1984/85.

Med skattetrycket menas vanligtvis skatternas andel av BNP. Det är i dag drygt 51 % av BNP. På lång sikt är dock de offentliga utgifternas andel av BNP ett bättre mått på det egentliga skattetrycket. De offentliga utgifterna måste nödvändigtvis betalas från produktionen. Med den utgångspunkten är det utgifterna som är den verkliga skatten oavsett hur finansieringen sker. En utgift kan finansieras antingen med skatt eller med offentlig upplåning. Upplåningen innebär emellertid ökade skatter och minskad konsumtion för nästa generation. Att utge en statsobligation har under ett längre tidsperspektiv samma konsumtionsindragande effekt som en skattehöjning.

Även inflationen är i realiteten att betrakta som en skatt. Inflationen – som bl. a. kan orsakas av budgetunderskottet – innebär att det reala underskottet och den reala statsskulden minskar. Denna "skatt" betalas till största delen av dem som har olika typer av värdepapper – statsobligationer, bank- och inlåningsräkningar, pengar etc. – genom att värdet på dessa tillgångar sjunker.

7.5 Budgetpolitiken

Regeringens hittillsvarande politik har framför allt inneburit en mycket kraftig offentlig utgiftsexpansion. På ett år har regeringen ökat statsutgifterna med över 33 miljarder kronor. De sammanlagda offentliga utgifterna har ökat med ca 55 miljarder kronor.

Budgetunderskottet under förra budgetåret var i runda tal 88 miljarder kronor, vilket innebar att underskottet blev ca 13 miljarder kronor större än vad den förra regeringen räknade med för drygt ett år sedan. Denna dramatiska försämring under loppet av budgetåret 1982/83 var en följd av den socialdemokratiska kursomläggningen. Den innebar bl. a. kraftigt ökade subventioner till statliga företag, nya utgifter för arbetsmarknadspolitiken samt infriandet av dyrbara vallöften. De massiva skattehöjningarna täckte långt ifrån denna veritabla utgiftsexplosion. En ytterligare anledning till budgetförsämringen förra budgetåret var ökningen av statsskuldräntorna, Kursförlusterna på grund av devalveringen, en högre räntenivå samt övergång till kortare upplåningstid låg bakom ränteuppgången.

För innevarande budgetår räknar regeringen med att underskottet skall ligga på ungefär oförändrad nominell nivå. Detta innebär inte att regeringens "åstramningspaket" skulle orsaka någon typ av trendbrott eller att budgetbehandlingen skulle ha varit särskilt stram. Den trendmässiga försämringen av budgetunderskottet har inte upphört.

Att det kassamässiga underskottet tycks ha slutat att stiga beror på två faktorer. För det första har – såsom påpekades i vår partimotion från i våras (1982/83:2417) – regeringen pressat upp underskottet 1982/83 genom en rad exceptionella utgiftsökningar som knappast torde återkomma. Regeringens våldsamma höjning av industrisubventionerna till framför allt statliga företag har gjort att man nu skapat sig ett andrum på detta område. Den förbättrade konjunkturen verkar i samma riktning.

Den andra viktiga förklaringen är att budgetunderskottet under innevarande budgetår reduceras med mellan 5 och 6 miljarder kronor till följd av en rad åtgärder av uppördsteknisk natur på inkomstsidan i budgeten. Huvudsakligen rör det sig om engångseffekter. De medel som skulle tillförts sjukförsäkringsfonden 1983/84 överförs i stället till statskassan, vilket ger ca 2,8 miljarder kronor. Den förkortade betalnings- och redovisningsperioden för tobaks-, sprit- och vinskatterna får en inkomststärkande effekt på ca 1,5 miljarder kronor. Den preliminära B-skatten skall beräknas till 120 % av den slutliga skatten, vilket har beräknats ge knappt 1 miljard kronor 1983/84.

Engångsutgifterna på utgiftssidan under förra budgetåret gjorde att budgetunderskottet hamnade nära 10 miljarder över den förväntade trendmässiga försämringen (se diagram 10). De tillfälliga inkomstökningarna innebär samtidigt att budgetunderskottet innevarande budgetår ligger ca 5 miljarder under den trendmässiga försämring som annars skulle ha slagit igenom.

Som framgår av diagrammet har den trendmässiga försämringen av budgetunderskottet varit i runda tal 10 miljarder kronor om året. I fjol var den 20 miljarder kronor, dvs. större än någonsin tidigare.

Moderata samlingspartiets besparingspolitik hade, om den fått förverkligas, inneburit att budgetunderskottet stannat vid ca 74 miljarder kronor både 1982/83 och 1983/84.

Regeringens utgiftsnedskärningar 1984/85 uppges uppgå till 5,4 miljarder kronor. En del av dessa utgiftsnedskärningar består av avgiftshöjningar. Höjningen av miljöavgifterna m. m. med 235 milj. kr. har räknats som en utgiftsnedskärning. Av de faktiska utgiftsnedskärningarna på ca 5 miljarder har drygt hälften en långsiktig effekt, medan resten är av tillfällighetsnatur. Att dra ner oljelagret innebär t. ex. en engångsminskning på utgiftssidan. Minskningen av u-landsbiståndet sägs uttryckligen vara av engångskaraktär. Därtill skall läggas att regeringen samtidigt med utgiftsnedskärningarna ökar en del utgifter. I den nyligen framlagda sysselsättningspropositionen framgick att ca 1,5 miljarder kronor av de ökade AMS-utgifterna var ofinansierade. Det sades då att regeringen skulle återkomma med finansiering. Detta har inte skett, trots att detta påstående upprepats i föreliggande proposition, varför denna utgiftsökning motverkar regeringens föreslagna utgiftsminskningar. Dessutom tillkommer nya utgiftsökningar till följd av det s.k. ROT-programmet. Nettobesparingarna uppgår sammantaget till endast ca 3,5 miljarder kronor.

Regeringens oförmåga att bryta den offentliga utgiftsexpansionen – trots att viljan nu tycks finnas inom delar av regeringen – är den allvarligaste bristen i den ekonomiska politik som nu föreslås.

Moderata samlingspartiet är mycket kritiskt till att regeringen ej sätter upp några mål för vare sig den offentliga utgiftsökningen eller budgetunderskottet för nästa budgetår.

Vad gäller beskrivningen av det ekonomiska sammanhanget är det glädjande att regeringen nu inser att budgetunderskottet innebär en fara inte endast för statsfinanserna utan även för hela den svenska ekonomin. Det tycks inte längre finnas någon större skillnad mellan moderata samlingspartiet och regeringen vad gäller bedömningen av budgetunderskottets negativa effekter på sysselsättning och inflation. Det är därför beklagligt att regeringen inte förmår uträtta det man förmodligen vill uträtta.

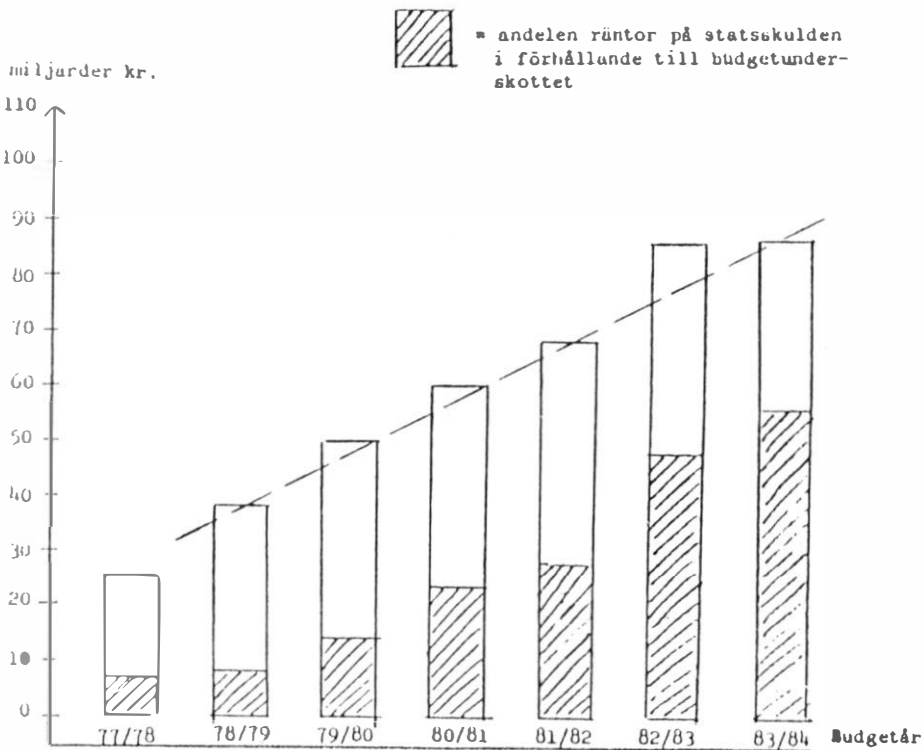
Trots att regeringen i våras i både långtidsbudgeten och treårskalkylerna visade att budgetunderskottet skulle öka till ca 100 miljarder kronor nästa budgetår även vid en drastiskt sänkt inflationstakt, har regeringen inte inriktat politiken efter de linjer som borde ha följt av dessa kalkyler. De nettobesparingar man nu åstadkommit kommer att helt ätas upp av att de faktiska statsskuldräntorna nästa budgetår blir högre än de beräknade.

Regeringen har tidigare missat tre tåg. Varken i oktoberpropositionen från i fjol, i budgetpropositionen från i januari eller i kompletteringspropositionen från i våras fanns det några besparingsförslag. Tvärtom har 33 miljarder i

statliga utgiftsökningar genomförts. De relativt obetydliga besparingar regeringen nu föreslår innebär att den missar även det fjärde tåget. Denna tempoförlust som nu i praktiken uppgår till två tredjedelar av regeringens mandatperiod kan mycket väl visa sig vara ödesdiger för våra möjligheter att förhindra den annalkande statsfinansiella krisen. Det är troligt att underskottet för 1984/85 nu riskerar att flyttas upp på en ännu högre nivå vilket gör att det kommande nödvändiga saneringsarbetet med statsfinanserna kommer att ta längre tid och bli mycket svårare än om regeringen hade haft kraft att nu lägga om kursen.

Vårt reviderade budgetförslag från i våras innebär för 1983/84 en utgiftsnivå som låg 20,6 miljarder kronor lägre än regeringens. Skatteintäkterna föreslogs bli 7,1 miljarder kronor lägre. Vårt budgetunderskott låg med andra ord 13,5 miljarder kronor under regeringens som nu beräknas till ca 88 miljarder kronor.

Diagram 10. Budgetunderskottets utveckling budgetåren 1977/78-1983/84

Källa: Finansdepartementet.

Moderata samlingspartiet accepterar nästan samtliga de av regeringen föreslagna utgiftsnedskärningarna. Inom alla huvudtitlar utom försvarsdepartementet har vi – som framgår av våra tidigare motioner – varit beredda att gå mycket längre vad gäller utgiftsnedskärningar. Av våra tidigare föreslagna besparingar på 20,6 miljarder kronor "använder" regeringen nu knappt 2 miljarder kronor. I de få fall vi inte accepterat regeringens besparingsförslag har vi föreslagit alternativa utgiftsneddragningar.

Vi kommer i januari att återkomma med i princip alla de tidigare besparingsförslag som regeringen inte nu använder. Dessutom kommer vi att föreslå ytterligare utgiftsminskningar på mellan 7 och 8 miljarder kronor för nästa budgetår. Hälften av besparingarna kommer att innebära en neddragning av statsbidragen till kommunerna.

Dessa tidigare besparingar tillsammans med de nya utgiftsnedskärningarna kommer att innebära en neddragning av utgifterna för budgetåret 1984/85 med ca 26–27 miljarder kronor. Tillsammans med våra skattesänkingsförslag på mellan 11 och 12 miljarder kronor innebär detta att vi förordar en neddragning av budgetunderskottet med ca 15 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag.

En del av våra tidigare sparförslag samt våra ställningstaganden till regeringens föreslagna besparingar och avindexeringar sammanfattas nedan. Våra ställningstaganden redovisas mer utförligt i separata motioner.

Utrikesdepartementet

Vi delar regeringens bedömning att det är möjligt och nödvändigt att spara på biståndsanslaget. I januari i år föreslog vi besparingar på 620 milj. kr. innevarande budgetår. Regeringens förslag om frysning av biståndsanslaget innebär enligt finansdepartementets beräkningar en besparing på endast 370 milj. kr. Vi vidhåller att besparingar av den storleksordning som vi tidigare föreslagit är nödvändiga. Dessutom bör länderramarna förändras på ett sätt som överensstämmer med den moderata synen på biståndspolitik. Förutsättningarna för ett effektivt bistånd förbättras om det ges till länder som strävar efter demokratiska och marknadsekonomiska lösningar på utvecklingsproblemen.

Försvarsdepartementet

Regeringens förslag att försvarsprisindex (FPI) under år 1984 skall ersättas av ett index som följer FPI upp till 4 % och sedan ligger kvar är oacceptabelt. Moderata samlingspartiet kan inte godta att inflationen får avgöra vår försvarsstyrka. Priskompensationssystemet måste få verka fullt ut för att försvaret skall kunna genomföra en långsiktig realiserbar planering.

Socialdepartementet

För innevarande budgetår har vi föreslagit utgiftsnedskärningar på 4,5 miljarder kronor, bl. a. ökad självrisk i sjukförsäkringen och sänkt kompensationsnivå i sjuk- och föräldraförsäkringen. Huvuddelen av dessa besparingar ligger på socialförsäkringssektorn.

Vi godtar regeringens förslag till pensionsnivå 1984 med den omfördelning som föreslås. Däremot accepterar vi inte att de sämst ställda pensionärerna, de som genom undantagande från ATP gått miste om pensionstillskott, hamnar i ett ännu sämre läge. Vi vill vidare peka på att ATP, med den metodik regeringen tillämpar, på sikt kommer att övergå till att bli en enhetspension. Skatte- och bidragssystemet innebär att utjämningen redan nu är långt gången. Bl. a. därför måste frågan om framtida metod för värdesäkring skyndsamt bringas till sin lösning. Den omständigheten att vi föreslår fullständigt inflationsskydd av skatteskalen gör det möjligt för oss att för 1984 även godta de av regeringen förordade pensionsnivåerna vad beträffar ATP.

Vi föreslår i övrigt höjda läkemedels- och patientavgifter i jämförelse med regeringens förslag. Vi återkommer i januari med ytterligare besparingsförslag på kommun- och landstingssektorn.

I kompletteringspropositionen uttalade regeringen att avindexeringen även skulle omfatta basbeloppsindex. Vi noterar att något sådant förslag inte återfinns i propositionen och att detta över huvud taget inte kommenteras. En avindexering som omfattar en så liten del av de utgifter som styrs av inflationen lär inte påverka inflationsförväntningarna.

Kommunikationsdepartementet

Våra tidigare besparingsförslag m. m. på detta område uppgår till 1,2 miljarder kronor och omfattar bl. a. ökad avgiftsfinansiering, att de affärsdrivande verkens investeringar bör finansieras genom extern upplåning samt inom några områden dämpad investeringstakt m. m.

Regeringen har här gjort några av våra tidigare förslag till sina egna. En omläggning av bl. a. televerkets finansiering av investeringarna samt en neddragning av de ordinarie investeringsmedlen till SJ föreslås. Vi godtar besparingsförslagen.

Utbildningsdepartementet

För utbildningsdepartementet har vi tidigare föreslagit besparingar på ca 500 milj. kr., bl. a. i syfte att minska byråkratin.

Regeringen föreslår nu nettobesparingar på sammanlagt ca 370 milj. kr. Vi accepterar med vissa modifikationer i stort sett alla regeringens förslag. Ett viktigt undantag är dock förslaget om återinförande av äktamakeprövningen

vilket vi inte kan godta. Dessutom föreslår vi en uppräknig av studiemedlens totalbelopp fr. o. m. nästa budgetår från av regeringen föreslagna 148 % till 155 % av basbeloppet. Den av regeringen förordade höjningen är otillräcklig.

Förslaget om licensfinansiering av utbildningsradion, med därav följande höjning av licensavgifterna för radio/TV, avvisas. En översyn av utbildningsradions verksamhet måste göras och avgiftsfinansieringen för dess produkter ökas. Detta innebär emellertid inte att bolaget Utbildningsradion måste bestå.

Regeringens förslag om timreduktion i förhållande till gruppstorlek i gymnasieskolan accepteras endast till viss del. I stället förordas att tiden för elevernas skriftliga prov avräknas från lärarnas tjänstgöring.

I motionen föreslås en kraftigare minskning av läkarutbildningen än i propositionen. Sålunda föreslås en minskning med 180 intagningsplatser budgetåret 1984/85 samt en ytterligare neddragning med 90 intagningsplatser budgetåret 1985/86. Fr. o. m. 1984/85 bör den kliniska undervisningen vid ett av länssjukhusen i Stockholm samt vid Malmö allmänna sjukhus avvecklas. 1985/86 bör den kliniska undervisningen vid det återstående länssjukhuset i Stockholm med sådan undervisning eller den kliniska undervisningen vid universitetet i Linköping dras in.

Vi avvisar regeringens förslag att lägga ned tandläkarutbildningen vid universitetet i Göteborg. Utbildning och forskning är där enligt samstämmiga vittnesbörd bland de främsta i Sverige. I stället föreslås att utbildningen vid universitetet i Umeå avvecklas samtidigt som antagningskapaciteten minskas med 40 platser vid universitetet i Göteborg.

Jordbruksdepartementet

I samband med den senaste höjningen av livsmedelssubventionerna, som regeringen genomförde med stöd av vänsterpartiet kommunisterna, motsatte sig moderata samlingspartiet denna förändring. Vid detta tillfälle föreslog vi att subventionerna skulle minskas med 1 035 milj. kr. Begränsningar av livsmedelssubventionerna är nödvändiga och målet bör vara att de på sikt skall avvecklas. Vi upprepar därför vårt tidigare krav.

Huvuddelen av regeringens övriga "besparingsförslag" består av inkomstförstärkningar, vilket inte är liktydigt med utgiftsnedskärningar.

Vi avvisar förslagen om införande av grustäktsavgift samt avgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel. Dessa avgifter är endast en omskrivning för införandet av nya skatter. Vad gäller förslaget om avgifter för miljökontroll anser vi att miljöavgift endast skall avse kostnader för tillstånds- eller koncessionsgivning. De övriga besparingsförslagen godtas.

Arbetsmarknadsdepartementet

Inom detta område har vi tidigare föreslagit att antalet beredskapsarbeten i likhet med tidigare år skall beräknas konjunkturneutralt. Vi har också föreslagit att reglerna för arbetslöshetsförsäkringen skall vara de som riksdagen beslutade våren 1982 samt att bidraget till Samhällsföretag skall sättas till 125 % av löneunderlaget. Våra förslag på detta område hade om de hade accepterats inneburit en utgiftsnivå för innevarande budgetår som varit ca 3 miljarder kronor lägre än den av regeringen förordade.

Regeringens förslag om att bidragen till enskilda beredskapsarbeten skall sänkas accepteras inte. Vi har avvisat det nya rekryteringsstödet och den s. k. ungdomslagen. Vi vill i stället bibehålla de enskilda beredskapsarbetena och införa ett system med s. k. samhällstjänst. Detta ställningstagande finansieras mer än väl med avslagen på ungdomslagen och rekryteringsstödet.

Bostadsdepartementet

En avtrappning av räntebidragen för flerfamiljshus i takt med inflationen har av oss föreslagits på bostadsdepartementets område. Vi har även föreslagit att lån till energibesparande åtgärder skall flyttas över från statsbudgeten till kreditmarknaden. Om dessa förslag hade realiserats i våras hade utgiftsnivån varit 3,3 miljarder kronor lägre innevarande budgetår och hela 5 miljarder lägre för nästkommande budgetår.

Även om vi har en annan uppfattning om utformningen av lämpliga besparingar på bostadsområdet accepterar vi den av regeringen förordade besparingen vad gäller de retroaktiva räntebidragen. Däremot godtar vi inte den av regeringen förordade ändringen av bostadslånen eller förslaget om höjda bostadsbidrag. Dessa ställningstaganden innebär en besparing på netto 1,7 miljarder kronor.

I vår partimotion angående bostadspolitiken förordar vi ytterligare utgiftsnedskärningar på ca 200 milj. kr. för nästkommande budgetår. Vi avvisar även det s. k. ROT-programmet och den nya statliga fastighetsskatten som regeringen aviserar.

Industridepartementet

Våra tidigare besparingar på industristödsområdet, inkl. de regionalpolitiska stöden, uppgick för detta budgetår till 3,3 miljarder kronor.

Med hänsyn till det svåra statsfinansiella läget och industrisubventionernas skadliga effekter vore det följdriktigt att regeringens besparingsförslag innebar hårda nedskärningar på detta område. Dess värre är de redovisade förslagen mycket blygsamma. Med undantag för förslaget om nedskärning av beredskapslagring av olja uppgår besparingarna till endast 70 milj. kr. Samtidigt lägger regeringen i tilläggsbudgeten fram förslag om att anslå

ytterligare över 1 miljard kronor till bl. a. statlig företagsamhet. I vår följdmotion framgår att vi har sagt nej till utgiftsökningar på över 10 miljarder kronor inom detta område.

Vi tillstyrker samtliga besparingsförslag på industridepartementets område. Dessutom yrkar vi på ytterligare utgiftsnedskärningar på över 1,4 miljarder kronor under första halvåret 1984.

Kraftfulla utgiftsnedskärningar är nödvändiga för att få bukt med den annalkande statsfinansiella krisen och för att vi skall kunna slå vakt om välfärdssamhället. Det största hotet mot vårt trygghetssystem och vår välfärd utgörs av de alltför snabbt växande offentliga utgifterna. Det därav följande höga skattetrycket har medfört att hushållens ekonomi har undergrävt. En förutsättning för välfärd och social trygghet är därför att vi dels kraftigt minskar de offentliga utgifterna, dels sänker det totala skattetrycket.

7.6 Kommunsektorn

Utsiktarna för kommunernas ekonomi har förbättrats jämfört med de bedömningar som gjorts tidigare i år. En förutsättning för att de mer positiva bedömningarna skall infrias är att löne- och kostnadsutvecklingen kan hållas på en låg nivå.

Volymökningen i kommuner och landsting beräknas uppgå till ca 2 % 1984 och ungefär lika mycket 1985. I ett läge med stora underskott i de offentliga finanserna är det helt oacceptabelt att ha en sådan volymexpansion inom kommunsektorn. Ca en fjärdedel av alla kommunala utgifter finansieras med statsbidrag, som i sin tur kan sägas finansieras med upplåning. Vi har vid upprepade tillfällen hävdad (motionerna 1982/83:2107, 2243 och 2417) att nolltillväxt skulle ha behövt uppsättas som mål redan för innevarande år. Det är nu ännu mer angeläget att detta mål kan uppnås 1984. Det alternativ som vi redovisar för den kommunala sektorn i det följande baseras på nolltillväxt i den kommunala konsumtionsvolymen.

En central del i en politik för att återställa balansen i de offentliga finanserna är ett lagstadgat temporärt kommunalt skattestopp. Samtidigt bör en utredning påbörjas om en lämplig utformning av ett lagstadgat kommunalt skattetak som kan träda i kraft efter skattestoppens slut.

Vi har tidigare (motionerna 1982/83:2107 och 2417) föreslagit indragningar av finansiella medel från kommuner och landsting för år 1984 på netto knappt 4 miljarder kronor. Vi föreslog en indragning av resterande 40 % av skatteunderlaget för juridiska personer, vilket skulle ge 1,6 miljarder kronor. Vidare föreslogs en reduktion av medelsöverföringen till den kommunala sektorn, som rent tekniskt skulle få formen av en minskning av statsbidragen till driften av kliniker för psykiskt sjuka med 2,5 miljarder kronor och en minskning av specialdestinerade statsbidrag till kommunerna på 1,1 miljarder kronor. Samtidigt föreslog vi ett riktat stöd på sammanlagt 400 milj. kr. till kommuner och landsting som skulle hamna i ett utsatt finansiellt läge till

följd av dessa åtgärder. I detta sammanhang föreslog vi också en återgång till att kommuner och landsting skulle få tillgodoräkna sig 100% av skatteunderlaget för fysiska personer, vilket riksdagen sedermera beslutade.

Med hänsyn till nödvändigheten av ytterligare besparingar kommer vi att föreslå nedskärningar på drygt 4 miljarder kronor netto fr. o. m. 1985. Denna besparing skall fördelas ungefär lika mellan primärkommuner och landsting. Bidragsminskningarna måste kombineras med borttagande av stora delar av de lagar, regler och bidragsbestämmelser som försvårar för landstingen att utnyttja sina resurser rationellt eller som medverkar till att driva upp de kommunala utgifterna.

De minskade statsbidragen är nödvändiga mot bakgrunden av den allvarliga statsfinansiella situationen. Sker inte besparingarna nu, kommer framtida indragningar av statsbidrag att bli av än större omfattning. Möjligheterna att med skattehöjningar förbättra kommunernas finanser är obefintliga. De omfattande skattehöjningar som den socialdemokratiska regeringen föreslår utsätter hushållen för betydande påfrestningar.

8. Hemställan

Med stöd av vad ovan anförts hemställs

1. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som föreslås i motionen,
2. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för budgetregleringen som föreslås i motionen,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statsskulds- och kreditpolitiken,
4. att riksdagen avslår propositionens förslag till
 - a) lag om tillfällig höjning av den statliga förmögenhetsskatten,
 - b) lag om ändring i lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen beträffande inriktningen av skattepolitiken.

Stockholm den 15 november 1983

ULF ADELSON (m)

LARS TOBISSON (m)

H. BERTIL LIDGARD (m)

INGEGERD TROEDSSON (m)

PER PETERSSON (m)

ANDERS BJÖRCK (m)

L. ARNE ANDERSSON (m)

i Ljung

NILS CARLSHAMRE (m)

ROLF CLARKSON (m)

ROLF DAHLBERG (m)

CARL BILDT (m)

INGRID SUNDBERG (m)

INNEHÅLL	Sida
1. Motionens huvudsakliga innehåll	1
2. Den internationella utvecklingen	5
3. Några centrala strukturproblem i svensk ekonomi	7
4. Den ekonomiska utvecklingen och politiken under regeringens första år	14
5. Den svenska ekonomin under 1983 och 1984	18
6. Konjunkturuppgången löser inte några strukturella problem ...	20
7. Den ekonomiska politiken	22
7.1 Inledning	22
7.2 Inflation och arbetslöshet	23
7.3 Statsskuls- och kreditpolitik	25
7.4 Skattepolitiken	26
7.5 Budgetpolitiken	32
7.6 Kommunsektorn	39
8. Hemställan	40

